

Bemoei je met je eigen zaken!

Een onderzoek naar het recht op privacy van de leerlingen van het Markenhage College

Student:	Madelon Evers
Studentnummer:	2081840
Afstudeerorganisatie:	Markenhage College
Afstudeerbegeleider:	C. Klein MME
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Locatie:	Tilburg
Opleiding:	HBO-Rechten
Eerste afstudeerdocent:	mr. B.C.M. Hooijdonk
Tweede afstudeerdocent:	mr. B.F.M. Kratsborn

Breda, mei 2017

Bemoei je met je eigen zaken!

*Een onderzoek naar het recht op privacy van de leerlingen van het
Markenhage College*

Student:	Madelon Evers
Studentnummer:	2081840
Afstudeerorganisatie:	Markenhage College
Afstudeerbegeleider:	C. Klein MME
Afstudeerperiode	Februari-juli 2017
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Locatie:	Tilburg
Opleiding:	HBO-Rechten
Eerste afstudeerdocent:	mr. B.C.M. Hooijdonk
Tweede afstudeerdocent:	mr. B.F.M. Kratsborn

Breda, mei 2017

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport 'Bemoei je met je eigen zaken!'. Dit onderzoeksrapport heb ik geschreven om mijn opleiding HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg succesvol af te kunnen sluiten. Het onderzoeksrapport is geschreven voor het Markenhage College te Breda en gaat in op het recht op privacy van de leerlingen van deze school.

Om mijn onderzoek uit te kunnen voeren, heb ik vier maanden stage gelopen op het Markenhage College. Gedurende het onderzoek heb ik hulp gehad van verschillende personen, aan wie ik graag mijn dank wil uitspreken. Allereerst wil ik graag mevrouw C. Klein MME bedanken voor de vele steun en hulp tijdens het onderzoek. Alle andere medewerkers van het Markenhage College die een bijdrage hebben geleverd aan het onderzoeksrapport, wil ik eveneens bedanken voor de prettige medewerking. Tot slot wil ik mr. B.C.M. Hooijdonk bedanken voor de hulp gedurende het onderzoek en de fijne feedback op de verschillende stukken uit het onderzoeksrapport.

Ik wens u veel leesplezier!

Madelon Evers

Breda, mei 2017

Inhoudsopgave

Samenvatting

Lijst van afkortingen

Hoofdstuk 1- Inleiding	10
§1.1 Probleembeschrijving	10
§1.2 Centrale vraag.....	11
§1.3 Deelvragen.....	11
§1.4 Doelstelling.....	11
§1.5 Verantwoording van bronnen en methoden	12
§1.6 Leeswijzer	13
Hoofdstuk 2- Huidig juridisch privacykader	15
§2.1 Achtergrond van de privacywetgeving	15
§2.2 Huidig juridisch kader	16
§2.2.1 Het toepassingsbereik.....	16
§2.2.2 Begrippen Wbp	16
§2.2.3 Voorwaarden voor een rechtmatige verwerking	17
§2.2.4 Rechten en plichten	19
§2.2.5 Toezicht en sancties	21
Hoofdstuk 3- Toekomstig juridisch privacykader	22
§3.1 Het toepassingsbereik	22
§3.2 Begrippen AVG	22
§3.3 Voorwaarden voor een rechtmatige verwerking.....	23
§3.4 Rechten en plichten.....	24
§3.5 Toezicht en sancties.....	27
Hoofdstuk 4- Het recht op privacy in het onderwijs	29
§4.1 Leerlinggegevens	29
§4.2 Digitale leersystemen	30
§4.3 Foto's en filmopnames	31
§4.4 Meldplicht datalekken	33
§4.5 Kluisjescontrole	34
Hoofdstuk 5- De leerlinggegevens in handen van het Markenhage College	35
§5.1 Algemene informatie over het Markenhage College	35
§5.2 Leerlinggegevens	35
§5.3 Digitale leersystemen	40
§5.4 Foto's en filmopnames	41
§5.5 Meldplicht datalekken	43
§5.6 Kluisjescontrole	44

Hoofdstuk 6- Conclusies van het onderzoek	45
§6.1 Conclusies omtrent de leerlinggegevens	45
§6.1.1 Het toepassingsbereik.....	45
§6.1.2 De partijen	46
§6.1.3 Beginselen voor een rechtmatige verwerking	46
§6.1.4 Toestemming	48
§6.1.5 Rechten en plichten	49
§6.2 Conclusies omtrent de digitale leersystemen.....	51
§6.3 Conclusies omtrent de foto's en filmopnames.....	51
§6.4 Conclusies omtrent de meldplicht datalekken	52
§6.5 Conclusies omtrent de kluisjescontrole	53
Hoofdstuk 7- Aanbevelingen van het onderzoek.....	54
§7.1 Centrale vraag.....	54
§7.2 Aanbevelingen omtrent de leerlinggegevens	55
§7.3 Aanbevelingen omtrent de foto's en filmopnames	55
§7.4 Aanbevelingen omtrent de meldplicht datalekken.....	56
§7.5 Aanbevelingen omtrent de kluisjescontrole.....	56
Literatuurlijst.....	57

Bijlagen

Bijlage 1 - De checklist register verwerkingsactiviteiten
Bijlage 2 - Mailcontact medewerker Kennisnet
Bijlage 3 - Toetsingsschema datalekken
Bijlage 4 - Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017
Bijlage 5 - Interview zorgcoördinator van 11 april 2017
Bijlage 6 - Notitie gesprek met eerste medewerker administratie op 9 mei 2017
Bijlage 7 - Notitie gesprek met rector op 20 april 2017
Bijlage 8 - Organogram medezeggenschapsraad
Bijlage 9 - Interview directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. van 14 april 2017
Bijlage 10- Interview coordinator education of technology van 21 april 2017
Bijlage 11 - Notitie gesprek met webmaster op 19 april 2017
Bijlage 12 - Printscreen 1
Bijlage 13 - Printscreen 2
Bijlage 14 - Printscreen 3
Bijlage 15 - Notitie gesprek met docent op 13 april 2017
Bijlage 16 - Printscreen 4
Bijlage 17 - Notitie gesprek met conciërge op 20 april 2017
Bijlage 18 - Foto's kluisjes
Bijlage 19 - Het privacybeleid
Bijlage 20 - Model toestemmingsbrief publicatie foto's en filmopnames

Samenvatting

Vanaf 25 mei 2018 zal de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (hierna: AVG) in werking treden. De Wet bescherming persoonsgegevens (hierna: Wbp) komt hiermee te vervallen. Het Markenhage College wil te weten komen welke juridische bepalingen, gelet op de AVG, van belang zijn om de privacy van de leerlingen te waarborgen. Daarom is er voor de school een privacybeleid ontwikkeld. Het Markenhage College voert activiteiten uit met leerlinggegevens, waardoor er sprake is van een (geautomatiseerde) verwerking van persoonsgegevens. De leerlinggegevens hebben betrekking op de leerlingen, waardoor zij aangemerkt worden als de betrokkenen. Aangezien de meeste leerlingen minderjarig zijn gedurende de middelbare schooltijd, zullen de wettelijke vertegenwoordigers van de leerlingen de beslissingen nemen omtrent de verwerking van de leerlinggegevens. Het bevoegde gezag van de school, de Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda e.o. (hierna: SKVOB e.o.), wordt aangemerkt als verwerkingsverantwoordelijke en dient het doel en de middelen van de verwerking vast te stellen. Het Markenhage College valt onder het gezag en de verantwoording van de SKVOB e.o. en heeft daarom ook indirect te maken met de plichten van de verwerkingsverantwoordelijke. Het Markenhage College moet daarom zorgen voor een duidelijke informatieverstrekking richting de ouders/verzorgers van de leerlingen. Ook moet de school maatregelen nemen om de AVG te waarborgen door een register met verwerkingsactiviteiten bij te houden en het privacybeleid na te leven. Daarnaast moet de school beveiligingsmaatregelen nemen om de leerlinggegevens te beveiligen. Op dit moment heeft het Markenhage College de leerlinggegevens beveiligd met een persoonlijke inlogcode voor de elektronische leeromgeving Magister (hierna: Magister) en met een slot op de kast met de papieren dossiers. Aan elke persoonlijke inlogcode hangen rechten voor de gebruiker, waardoor de verwerking van leerlinggegevens wordt beperkt tot wat noodzakelijk is. Met de leveranciers van de digitale leersystemen zijn eveneens bewerkersovereenkomsten afgesloten om de privacy van de leerlinggegevens te waarborgen. Deze zijn echter gebaseerd op de Wbp, waardoor de overeenkomsten geactualiseerd dienen te worden. Bovendien is Markenhage College verplicht de SKVOB e.o. in kennis te stellen bij een datalek, zodat de Autoriteit Persoonsgegevens en de ouders/verzorgers van de leerling door de SKVOB e.o. op de hoogte gebracht kunnen worden. De SKVOB e.o. is bovendien met de komst van de AVG verplicht om een functionaris voor gegevensbescherming aan te wijzen. Naast deze plichten, moet het Markenhage College ook voldoen aan de beginselen voor een rechtmatige verwerking. Niet alle beginselen worden door de school voldoende nageleefd. Daarom zijn alle beginselen opgenomen in het privacybeleid. Ook is een rechtmatigheidsgrond voor de verwerking vereist. Voor het publiceren van foto's en filmopnames van leerlingen op sociale media is bijvoorbeeld de toestemming van de ouders/verzorgers vereist. Op dit moment wordt er door het Markenhage College niet voldaan aan de toestemmingsvereisten uit de AVG, waardoor geadviseerd wordt om een aparte toestemmingsbrief naar de ouders/verzorgers te sturen. Tot slot heeft het Markenhage College, voor een eventuele kluisjescontrole, de samenwerking met de politie vastgelegd, maar deze is nog niet kenbaar bij de ouders/verzorgers. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van huurovereenkomsten met voorwaarden voor de kluisjes, waardoor het recht van de school om samen met de politie de kluisjes van de leerlingen te controleren op verboden spullen niet is vastgelegd. Er wordt geadviseerd dit wel te doen.

Lijst van afkortingen

AP	Autoriteit Persoonsgegevens
AVG	Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)
Bewerkersovereenkomst	Model Bewerkersovereenkomst Versie 2.0
BW	Burgerlijk Wetboek
Convenant	Convenant Digitale Onderwijsmiddelen en Privacy 2.0
EVRM	Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens
GW	Grondwet
Richtlijn 95/46/EG	Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens
SKVOB e.o.	Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda e.o.
Uitvoeringswet	Wetsvoorstel over de Regels ter uitvoering van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119) (Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming)
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
WPO	Wet op het primair onderwijs
Wpr	Wet persoonsregistraties
WVO	Wet op het voortgezet onderwijs

Hoofdstuk 1 - Inleiding

Na het lezen van dit hoofdstuk zal duidelijk worden welk probleem er aan het praktijkgericht juridisch onderzoek ten grondslag ligt. Daarnaast zal de centrale vraag en de deelvragen worden beschreven. Vervolgens wordt de doelstelling van het onderzoeksrapport uiteengezet, wordt er een toelichting gegeven op de gebruikte bronnen en worden de keuzes van deze bronnen en methoden verantwoord. Tot slot zal er kort een vooruitblik worden gegeven op het vervolg van het onderzoeksrapport.

§1.1 Probleembeschrijving

Het recht op privacy wordt in Nederland als een belangrijk grondrecht ervaren. Uit een enquête van de Nederlandse Vereniging Van Pedagogen en Onderwijskundigen (NVO) en het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) onder de leden van het NVO en NIP die werkzaam zijn in het onderwijs, blijkt echter dat de privacy van leerlingen op school vaak wordt geschonden.¹ Uit de enquête blijkt bijvoorbeeld dat in sommige scholen dossiers met privacygevoelige informatie van leerlingen in open kasten liggen of op bureaus. Vaak weten scholen niet hoe zij met privacygevoelige informatie om dienen te gaan, simpelweg omdat zij niet of weinig op de hoogte zijn van de geldende privacywetgeving. Zo ook het Markenhage College. Het Markenhage College is een middelbare school, gevestigd in Breda. De werkzaamheden van het Markenhage College zijn voornamelijk gericht op het geven van onderwijs aan leerlingen tussen de twaalf en de achttien jaar. Het Markenhage College is, samen met dertien andere scholen, onderdeel van de SKVOB e.o. De SKVOB e.o. is het bevoegde gezag van het Markenhage College. Op deze school kunnen leerlingen hun mavo-, havo- of vwo-diploma halen. Voor deze organisatie is het niet duidelijk hoe zij binnen het juridisch kader van het privacyrecht kan blijven. Op een school komen dagelijks zaken voorbij waarbij de privacy een rol speelt, waardoor het voor de organisatie wel van belang is om kennis te hebben over de geldende privacywet- en regelgeving. Denk hierbij aan het gebruik van leerlingengegevens en de rechten van de ouders/verzorgers, de leerlingen en de medezeggenschapsraad ten opzichte van deze gegevens. Privacy komt ook om de hoek kijken bij het maken van foto's en filmopnames door de school en als deze bestanden vervolgens worden gedeeld via het internet. Bovendien wordt er op school gebruik gemaakt van digitale leermiddelen, kan er een ernstige datalek ontstaan door bijvoorbeeld het verlies van een USB-stick en beschikken de leerlingen over een kluisje waar zij privacygevoelige zaken in kunnen bewaren. De organisatie vraagt zich dan ook af welke regels in acht genomen moeten worden om te handelen conform de geldende privacywet- en regelgeving, zodat de rechten van de leerlingen worden gewaarborgd en de organisatie voldoet aan haar verplichtingen. De resultaten van het adviesrapport zullen worden verwerkt in een privacybeleid voor het Markenhage College. Het adviesrapport richt zich, in overeenstemming met het Markenhage College, op de relatie tussen de school en de leerling. De school vindt het namelijk belangrijk voor de leerling dat er een duidelijk juridisch privacykader geschetst wordt. De medewerkers van het Markenhage College hebben een arbeidsrelatie met de school, waardoor de vraag bestaat of de regels over de persoonsgegevens van medewerkers in hetzelfde privacybeleid verwerkt kunnen worden. De verwerking van persoonsgegevens van medewerkers zal in dit rapport dan ook niet aan de orde komen, wat niet betekent dat deze niet belangrijk zijn. Het privacybeleid kan in de praktijk worden gebruikt en kan eveneens worden gedeeld met de

¹ Resultaten NVO en NIP enquête 'Privacy in het onderwijs', Utrecht: Nederlandse Vereniging Van Pedagogen en Onderwijskundigen & Nederlands Instituut van Psychologen 2016.

andere scholen die ressorteren onder hetzelfde bestuur (de SKVOB e.o.). Vanaf 25 mei 2016 geldt een nieuwe Europese privacyverordening. Dit is de AVG en deze zal op 25 mei 2018 in werking treden. Deze verordening zal vanaf 25 mei 2018 dan ook leidend zijn, waardoor de Wbp komt te vervallen. In deze verordening worden nieuwe rechten en plichten gegeven. De organisatie is hier op dit moment niet van op de hoogte. Om een zo recent mogelijk privacybeleid te creëren, vindt de organisatie het van belang om te weten wat de veranderingen en gevolgen zullen zijn van deze nieuwe verordening voor het Markenhage College.

§1.2 Centrale vraag

Naar aanleiding van bovenstaande probleembeschrijving zal de volgende vraag in het onderzoek centraal staan:

‘Welke bepalingen moet het Markenhage College in een nieuw op te stellen privacybeleid opnemen om te voldoen aan de geldende privacywet- en regelgeving, zodat het recht op privacy van de leerlingen wordt gewaarborgd?’

§1.3 Deelvragen

Er zijn een aantal deelvragen opgesteld om tot een antwoord op de centrale vraag te komen. De tweede deelvraag is onderverdeeld in vijf subdeelvragen. De deelvragen luiden als volgt:

Deelvraag 1: Wat zijn de juridische bepalingen betreffende het privacyrecht die voor het Markenhage College van belang zijn om de privacy van de leerlingen binnen de school te waarborgen?

Deelvraag 2: Op welke wijze handelt het Markenhage College in de praktijk met persoonsgegevens van leerlingen?

- Subdeelvraag 1: Hoe handelt het Markenhage College in de praktijk met leerlinggegevens?
- Subdeelvraag 2: Hoe gaat het Markenhage College om met digitale leersystemen en de privacygevoelige informatie die hieraan gekoppeld is?
- Subdeelvraag 3: Hoe gaat het Markenhage College om met de openbaarmaking van foto's en filmopnames op sociale media?
- Subdeelvraag 4: In hoeverre vinden er op het Markenhage College ernstige datalekken plaats en hoe handelt de school bij datalekken?
- Subdeelvraag 5: Hoe gaat het Markenhage College om met de kluisjes van de leerlingen?

Deelvraag 3: Wat kan het Markenhage College verbeteren om de privacy van leerlingen te waarborgen met het oog op de geldende privacywet- en regelgeving en de handelswijze van de school in de praktijk?

§1.4 Doelstelling

De doelstelling is om op maandag 29 mei 2017 een adviesrapport op te leveren over de privacybepalingen die voor het Markenhage College van belang zijn, zodat de rechten en plichten van de leerlingen en van de school inzake de verwerking van persoonsgegevens van de leerlingen duidelijk en gewaarborgd worden. Aan de hand van de onderzoeksresultaten uit het adviesrapport is een privacybeleid opgesteld.

§1.5 Verantwoording van bronnen en methoden

In dit hoofdstuk zal verantwoording afgelegd worden over de keuze van de bronnen en methoden die gebruikt zijn tijdens het onderzoek. Deze verantwoording zal per deelvraag worden beschreven.

Bij de eerste deelvraag is in eerste instantie gebruik gemaakt van rechtsbronnen. De AVG is, voor de recente onderzoeksresultaten over het privacyrecht, van belang geweest. Om een beeld te krijgen over de uitvoering van de nieuwe Europese verordening, is het wetsvoorstel Regels ter uitvoering van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119) (Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming) (hierna: de Uitvoeringswet) geraadpleegd. Ook zijn de Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (hierna: Richtlijn 95/46/EG) en de Wbp gebruikt om zo de toekomstige privacywet- en regelgeving en de huidige privacywet- en regelgeving met elkaar te kunnen vergelijken. Ook is bij de eerste deelvraag gebruik gemaakt van verschillende documenten, namelijk het voorstel van de Europese Commissie voor de nieuwe verordening, een mededeling van de Europese Commissie over de privacywaarborging in het online tijdperk, de effectenbeoordeling van de Europese Commissie en de samenvatting daarvan. Daarnaast zijn de Richtlijnen voor functionarissen voor de gegevensbescherming en de Richtlijnen voor het recht op dataportabiliteit geraadpleegd. Verder zijn er Kamerstukken, handelingen, convenanten, modellen en verschillende onderzoeken bestudeerd. Deze documenten zijn gekozen om meer diepgang te krijgen in het onderwerp. Deze documenten zijn tevens betrouwbaar, omdat deze zijn opgesteld door officiële instanties, zoals de Europese Commissie of de Tweede Kamer. Ook de onderzoeken zijn gedaan door betrouwbare instanties, zoals het College Bescherming Persoonsgegevens. Bovendien is er gebruikt gemaakt van verschillende literatuur, zoals een boek over de AVG met artikelsgewijs commentaar. Deze literatuur heeft gezorgd voor achtergrondinformatie over de privacywet- en regelgeving. Om tot een antwoord op de eerste deelvraag te komen, heeft er een inhoudsanalyse plaatsgevonden. Door deze inhoudsanalyse zijn de verschillende bronnen geanalyseerd en is er informatie geselecteerd. Vervolgens is de verschillende informatie met elkaar vergeleken. Hierdoor werd onder andere duidelijk wat de verschillen en overeenkomsten waren van de huidige privacywet- en regelgeving en de toekomstige privacywet- en regelgeving. Deze methode is dan ook efficiënt geweest voor het onderzoek, omdat er, door selecteren van informatie, tijd gewonnen is.

Voor de beantwoording van de tweede deelvraag is gebruik gemaakt van documenten die door het Markenhage College zijn opgesteld, namelijk de schoolgids van het schooljaar 2016-2017, het aanmeldingsformulier van het schooljaar 2017-2018, het protocol mobile devices, het Convenant Scholen en Veiligheid en het handelingsprotocol. Ook is het leerlingenstatuut van het Mencia de Mendoza geraadpleegd. Op dit moment is het Markenhage College namelijk bezig met het opstellen van een leerlingenstatuut. Het leerlingenstatuut van het Mencia de Mendoza wordt als inspiratiebron gebruikt en is daarom onderzocht. Het Mencia de Mendoza is een middelbare school in Breda en is, net als het Markenhage College, onderdeel van de SKVOB e.o. Tot slot is het privacyreglement van de SKVOB e.o. onderzocht. Door bovenstaande documenten te analyseren en te selecteren, is het duidelijk geworden hoe het recht op privacy van de leerlingen op dit moment geregeld is op het Markenhage College. Voor de beantwoording

van de tweede deelvraag is dus wederom een inhoudsanalyse uitgevoerd. Daarnaast hebben er tijdens het onderzoek meerdere halfgestructureerde interviews plaatsgevonden met verschillende medewerkers van het Markenhage College. Door het halfgestructureerde interview werd er wel een kader geschetst met vragen en onderwerpen, maar heeft de geïnterviewde ook de ruimte gehad om meer informatie te geven. De eerste medewerker administratie, de coordinator education of technology, de zorgcoördinator van de school zijn geïnterviewd. Ook heeft er een interview plaatsgevonden met de directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. en hebben er verschillende gesprekken plaatsgevonden met de rector, de webmaster, de conciërge en een docent van het Markenhage College. De administratief medewerker heeft namelijk veel met persoonsgegevens te maken, net als de zorgcoördinator. Deze personen hebben in het interview dan ook laten weten hoe het Markenhage College in de praktijk omgaat met persoonsgegevens. De coordinator education of technology en de eerste medewerker administratie hebben voornamelijk kennis over de digitale leermiddelen die de school gebruikt. Zij konden dan ook informatie geven over de verwerking van persoonsgegevens in de digitale leersystemen en over de manier waarop deze middelen zijn beveiligd. De directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. heeft informatie gegeven over de SKVOB e.o. en over de meldplicht datalekken in de praktijk. De webmaster en de docent hebben vervolgens tijdens het gesprek aangegeven hoe de school omgaat met het publiceren van foto's en filmopnames van de leerlingen op sociale media. De conciërge heeft informatie gegeven over het gebruik van de kluisjes op de school. Tot slot heeft de rector informatie kunnen geven over de organisatie van het Markenhage College.

De praktijksituatie en het toekomstige juridisch kader van het privacyrecht zijn vervolgens met elkaar vergeleken. Dit zijn de conclusies van het onderzoek. Hieruit wordt voor het Markenhage College duidelijk welke verbeteringen zij aan kunnen brengen om de privacy van de leerlingen te waarborgen. De resultaten van het onderzoek zijn dus de bron voor deze deelvraag. Het toekomstige juridische kader is vergeleken. Dit is in overeenstemming met de opdrachtgever besloten, zodat er een zo recent mogelijk beeld geschetst kon worden. Ook werd er duidelijk welke bepalingen voor het Markenhage College van belang zijn om de privacy van de leerling te waarborgen.

Tot slot zijn gedurende het hele onderzoek de media als bron gebruikt. Op het internet is namelijk veel informatie beschikbaar die voor het onderzoek van belang heeft kunnen zijn. Het is een goedkope, snelle en makkelijke manier om aan informatie te komen. Wel is er bij het gebruik van een elektronische bron nagegaan of deze bron betrouwbaar is door meerdere sites over hetzelfde onderwerp te bezoeken.

§1.6 Leeswijzer

Het onderzoeksrapport begint met het onderzoek van het recht. Om de juridische bepalingen van het privacyrecht duidelijk in beeld te krijgen, zijn er verschillende juridische kaders opgesteld. Via deze kaders wordt de eerste deelvraag beantwoord. Hoofdstuk 2 beschrijft allereerst het huidige juridische privacykader. In dit hoofdstuk staat de Wbp centraal. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 het toekomstige juridische privacykader besproken en staat de AVG centraal. In hoofdstuk 4 wordt het recht op privacy in het onderwijs besproken. Hier wordt de privacywet- en regelgeving nader gespecificeerd op de sector onderwijs. Er wordt in dit hoofdstuk ingegaan op leerlinggegevens, de digitale leersystemen, het publiceren van foto's en filmopnames op sociale media, de meldplicht datalekken en de kluisjescontrole door de school met de politie. Na het onderzoek van het recht, wordt in hoofdstuk 5 de verwerking van leerlinggegevens door het Markenhage College in de praktijk beschreven, waardoor de tweede deelvraag wordt beantwoord.

Vervolgens zijn het toekomstige juridische kader en de praktijksituatie met elkaar vergeleken, waardoor de conclusies van het onderzoek tot stand zijn gekomen. Deze conclusies zijn in hoofdstuk 6 besproken en onderverdeeld in verschillende onderwerpen. Naar aanleiding van de gestelde conclusies zijn er aanbevelingen opgesteld voor het Markenhage College. Deze aanbevelingen zijn in hoofdstuk 7 te lezen. Aan de hand van de conclusies en de aanbevelingen zal de centrale vraag worden beantwoord en wordt het voor het Markenhage College duidelijk welke verbeteringen zij aan kunnen brengen om de privacy van de leerlingen te waarborgen.

Hoofdstuk 2- Huidig juridisch privacykader

In dit hoofdstuk zal duidelijk worden hoe het recht op privacy op dit moment in Nederland geregeld is. In de eerste paragraaf zal de verschillende privacywetgeving toegelicht worden. Vervolgens zal het huidige juridische kader worden besproken.

§2.1 Achtergrond van de privacywetgeving

Het recht op privacy is een grondrecht, dat geregeld is in artikel 10 Grondwet (hierna: GW). Volgens dit artikel heeft eenieder recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer. Dit recht is ook in artikel 8 Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (hierna: EVRM) neergelegd.

In 1995 is Richtlijn 95/46/EG in werking getreden. Deze richtlijn regelt de bescherming van natuurlijke personen bij het verwerken van persoonsgegevens binnen de Europese Unie. De doelen van de richtlijn zijn het recht op gegevensbescherming waarborgen en het vrije verkeer van persoonsgegevens tussen lidstaten verzekeren.² Een richtlijn moet worden geïmplementeerd in het nationale recht om zijn werking te krijgen.³ In Nederland is de richtlijn dan ook geïmplementeerd in de Wbp.

Doordat er door de jaren heen snelle technologische ontwikkelingen zijn ontstaan, is de maatschappij sterk veranderd.⁴ Hierdoor ook de manier waarop de persoonsgegevens worden verwerkt. Personen maken hun persoonsgegevens namelijk sneller bekend door verscheidene technologieën, zoals het internet. In artikel 16 lid 2 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU) wordt een opdracht gegeven aan de instanties van de Europese Unie om voorschriften op te stellen om natuurlijke personen te beschermen ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens. Daarom stelde de Europese Commissie in 2012 een nieuwe Europese privacyverordening voor, waarin rekening is gehouden met deze technologische ontwikkelingen.⁵ Dit is AVG en deze is per 25 mei 2018 van toepassing. De AVG wil ervoor zorgen dat de betrokkenen meer controle krijgen over hun persoonsgegevens in de hedendaagse digitale wereld. Door deze nieuwe Europese privacyverordening komt de Wbp te vervallen.⁶ Ook de overige bepalingen in specifieke wetten en in lagere regelgeving die betrekking hebben op de Wbp moeten gewijzigd worden. Het ministerie van Veiligheid en Justitie is op dit moment bezig deze bepalingen conform de AVG te maken. Deze wijzigingen zullen in een aparte wet worden opgenomen, de verzamelwet.⁷

Een verordening heeft rechtstreekse werking en hoeft dus niet, in tegenstelling tot een richtlijn, eerst te worden omgezet in het nationale recht. Hierdoor zijn de regels betreffende de bescherming van personen voor de verwerking van persoonsgegevens binnen de lidstaten van de Europese Unie in beginsel gelijk. De AVG laat echter op

² Commissiedocument 11 van 2012, laatste definitieve versie

³ 'Hoe werkt de rechtstreekse werking van Europese richtlijnen?', *europadecentraal.nl*, (zoek op *rechtstreekse werking*).

⁴ Commissiedocument 9 van 2012, laatste definitieve versie

⁵ Commissiedocument 11 van 2012, laatste definitieve versie

⁶ 'Privacy: De Algemene Verordening Gegevensbescherming', *europadecentraal.nl*, (zoek op *algemene verordening gegevensbescherming*).

⁷ Wetsvoorstel over de regels ter uitvoering van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PbEU 2016, L 119) (Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming), p. 29 (MvT).

verschillende gebieden ruimte over voor de nationale wetgever om zelf invulling te geven. De Uitvoeringswet ligt bijvoorbeeld klaar. De Uitvoeringswet stelt, zoals de titel al zegt, regels ter uitvoering van de AVG en maakt gebruik van de ruimte die de AVG geeft om zelf invulling te geven. Daarnaast kunnen er ook in sectorspecifieke wetgeving, zoals wetgeving met betrekking tot het onderwijs, grondslagen voor de verwerking van persoonsgegevens worden opgesteld.

§2.2 Huidig juridisch kader

Tot 25 mei 2018 is de Wbp van toepassing. Daarom zal er in deze paragraaf kort stilgestaan worden bij enkele belangrijke bepalingen uit de Wbp, zodat het huidige juridische kader van de privacywet- en regelgeving duidelijk wordt. Hierdoor wordt het later in het onderzoek ook duidelijk wat de verschillen zullen zijn met de komst van de AVG.

§2.2.1 Het toepassingsbereik

Artikel 2 Wbp geeft het toepassingsbereik van de wet aan. De Wbp is namelijk van toepassing als er sprake is van een geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, evenals bij een niet geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens die in een bestand zijn opgenomen. De regels van de Wbp zijn dus van toepassing bij een handmatige verwerking van persoonsgegevens die in een bestand zijn opgenomen en bij een geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking. Bij een geautomatiseerde verwerking zijn er middelen en methoden aanwezig die de verwerking automatisch doen geschieden.⁸

§2.2.2 Begrippen Wbp

Om meer duidelijkheid te scheppen over het bovenstaande artikel, zullen de begrippen 'persoonsgegevens', 'verwerking' en 'bestand' omschreven moeten worden. In artikel 1 Wbp worden de definities gegeven van deze begrippen. Een persoonsgegeven wordt in dit artikel omschreven als 'elk gegeven betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon'. Aan de hand van een persoonsgegeven kan een natuurlijke persoon dus herkend worden. Denk hierbij aan een naam, een geboortedatum en adresgegevens. Persoonsgegevens zijn niet alleen te vinden in geschreven teksten, maar ook op foto's, in geluidopnames of op filmopnames.⁹ In de Wbp wordt er ook gesproken over bijzondere persoonsgegevens. Dit zijn gegevens over bijvoorbeeld iemands gezondheid, godsdienst of levensovertuiging, seksuele leven, ras, politieke gezindheid of informatie over het lidmaatschap van een vakvereniging. Als er uit een registratie van een leerling blijkt dat de leerling ADHD heeft, heeft de school te maken met bijzondere persoonsgegevens. De verwerking van bijzondere gegevens is verboden, maar in de wet wordt een aantal uitzonderingen gegeven op dit verbod. Zo mogen scholen op grond van artikel 21 lid 1 sub c Wbp gegevens over de gezondheid van een leerling verwerken als dit bijvoorbeeld noodzakelijk is met het oog op de speciale begeleiding van de leerling. In artikel 1 onder b Wbp wordt eveneens de definitie gegeven van 'verwerking van persoonsgegevens'. Elke handeling met betrekking tot persoonsgegevens valt onder 'verwerking', zoals het verzamelen, ordenen, gebruiken, wijzigen, opvragen, bewaren, vastleggen en vernietigen van persoonsgegevens. Wanneer de school bijvoorbeeld de naam en adresgegevens van een leerling vastlegt, verwerkt de school persoonsgegevens van de leerling. Tot slot moeten persoonsgegevens volgens

⁸ H.R. Kranenborg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011, p. 59.

⁹ H.R. Kranenborg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011, p. 60.

artikel 2 Wbp bij een handmatige verwerking worden opgenomen in een bestand om de Wbp van toepassing te verklaren. Het is dus van belang om te weten wat er valt onder een 'bestand'. Een bestand is volgens artikel 1 onder c Wbp 'elk gestructureerd geheel van persoonsgegevens, dat volgens bepaalde criteria toegankelijk is'. Met een gestructureerd geheel wordt de onderlinge samenhang tussen de persoonsgegevens bedoeld. Er is bijvoorbeeld sprake van een onderlinge samenhang tussen persoonsgegevens als de gegevens voor hetzelfde doel zijn verwerkt.¹⁰ Ten slotte dient het bestand volgens bepaalde criteria toegankelijk te zijn, wat betekent dat het bestand eenvoudig toegankelijk moet zijn.¹¹ Het bestand is bijvoorbeeld eenvoudig toegankelijk als de persoonsgegevens op verschillende manieren geraadpleegd kunnen worden.

Bij het verwerken van persoonsgegevens zijn verschillende partijen betrokken. De definities van de verschillende partijen zijn wederom te vinden in artikel 1 Wbp. Allereerst stelt de verantwoordelijke het doel van de verwerking vast en bepaalt de verantwoordelijke op welke wijze de persoonsgegevens worden verwerkt. Het gaat om de persoon die in juridische zin bevoegd is om beslissingen te nemen, dus niet om de persoon die feitelijk de beslissingen neemt. Voor scholen geldt dat het schoolbestuur of de directie van het bevoegde gezag van de school aangemerkt wordt als de verantwoordelijke in de zin van de Wbp.¹² Degene die de persoonsgegevens ten behoeve van de verantwoordelijke verwerkt, wordt de 'bewerker' genoemd. De bewerker is een persoon die buiten de organisatie van de verantwoordelijke staat. Het is dus een persoon die niet in hiërarchische verhouding tot de verantwoordelijke staat.¹³ Een school, die onder het gezag en onder de verantwoording van een stichting valt, valt dus niet aan te merken als een bewerker. De school is namelijk geen instelling die buiten de organisatie van de stichting valt. Hierdoor zijn de bepalingen die betrekking hebben op de verantwoordelijke ook indirect van toepassing op de scholen die onder de stichting vallen. Daarnaast is de 'betrokkene' de persoon op wie de persoonsgegevens betrekking hebben. Wanneer de persoonsgegevens aan een persoon worden verstrekt, bijvoorbeeld aan een persoon van een zorginstelling, wordt deze persoon de 'ontvanger' genoemd.

§2.2.3 Voorwaarden voor een rechtmatige verwerking

Voor een rechtmatige verwerking van persoonsgegevens geldt een aantal voorwaarden. Volgens artikel 6 Wbp moeten persoonsgegevens namelijk op een behoorlijke en zorgvuldige wijze worden verwerkt. Dit betekent dus dat het voor de betrokkenen duidelijk moet zijn op welke manier en tot op welke hoogte er persoonsgegevens worden verwerkt. De informatie hierover moet eenvoudig en begrijpelijk zijn.¹⁴ Daarnaast moeten de persoonsgegevens voor een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doel worden verzameld op grond van artikel 7 Wbp. Dit betekent dus dat het doel duidelijk en begrijpelijk geformuleerd moet zijn. Daarnaast moet het doel haalbaar zijn gelet op de gronden voor een rechtmatige verwerking. In artikel 9 Wbp wordt vervolgens de doelbinding beschreven. Dit houdt in dat de persoonsgegevens niet verder mogen worden verwerkt op een manier die onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor deze gegevens zijn verzameld. De persoonsgegevens mogen wel worden verwerkt voor een ander doel dan waarvoor ze zijn verzameld, maar dit doel moet in overeenstemming zijn met de

¹⁰ 'Artikel 1 sub c Wbp', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op artikel 1 sub c Wbp).

¹¹ H.R. Kranenburg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011, p. 68.

¹² D. Sikking, J. Vos & C. Zintel, 'Privacy in 10 stappen', *Kennisnet* 2015, p. 7.

¹³ *Kamerstukken II* 1997/98, 25892, 3, p. 61 (MvT).

¹⁴ 'Artikel 6 Wbp', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op artikel 6 Wbp).

primaire doeleinden.¹⁵ Om te oordelen of de verwerking van persoonsgegevens verenigbaar is met de doeleinden die zijn vastgesteld voor het verzamelen van de persoonsgegevens, moet de verantwoordelijke rekening houden met de samenhang tussen het doel van de beoogde verwerking en het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld. Daarnaast moet er rekening gehouden worden met de aard van de gegevens, de gevolgen van de gewenste verwerking en de wijze waarop de gegevens zijn verkregen. Tot slot moet er beoordeeld worden of er passende waarborgen worden getroffen voor de betrokkene. De verwerking van persoonsgegevens moet eveneens rechtmatig geschieden. In artikel 8 Wbp worden de gronden voor een rechtmatige verwerking beschreven. Wanneer het Markenhage College de verwerking niet kan baseren op één van de grondslagen uit artikel 8 Wbp, is de verwerking niet toegestaan. Het is dan ook van belang om vóór de verwerking van persoonsgegevens de grondslag voor de verwerking vast te stellen. Allereerst vindt er een rechtmatige verwerking plaats indien de betrokkene zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend. Dit betekent dat de betrokkene in zijn vrijheid de toestemming heeft verleend en dat de betrokkene op de hoogte is van waar hij toestemming voor geeft. Tot slot moet de toestemming specifiek gericht zijn op een bepaalde verwerking en mag de toestemming dus niet algemeen van strekking zijn.¹⁶ Er mag geen sprake zijn van enige twijfel over de vraag of de betrokkene zijn toestemming heeft gegeven.¹⁷ Als de betrokkene minderjarig is en de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt, is de toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger vereist. De toestemming kan door de betrokkene of, bij minderjarigheid, door de wettelijke vertegenwoordiger altijd worden ingetrokken. Ten tweede is de verwerking toelaatbaar als de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene een partij is, bijvoorbeeld voor de uitvoering van een onderwijsovereenkomst.¹⁸ Daarnaast mogen persoonsgegevens worden verwerkt indien de gegevensverwerking noodzakelijk is om een wettelijke verplichting na te komen. Voor deze grond moet er in een specifieke wet een verplichting staan om persoonsgegevens te verwerken. In artikel 103b Wet op het voortgezet onderwijs (hierna: WVO) staat bijvoorbeeld de verplichting voor een school om persoonsgegevens aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te verstrekken voor in het basisregister onderwijs. Ook als gegevensverwerking noodzakelijk is voor de bescherming van een vitaal belang van de betrokkene, is de verwerking van persoonsgegevens geoorloofd. Een school mag bijvoorbeeld gegevens verstrekken van een leerling aan het ziekenhuispersoneel, als er een ernstig ongeluk heeft plaatsgevonden op de school en de leerling er slecht aan toe is. Verder is de gegevensverwerking rechtmatig, indien de verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een publiekrechtelijke taak door een bestuursorgaan. Tot slot is het verwerken van persoonsgegevens rechtmatig als deze noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke. In dit geval zal er een belangenafweging plaats moeten vinden tussen enerzijds het belang van de betrokkene en anderzijds het belang van de verantwoordelijke. Het belang van de verantwoordelijke moet zwaarder wegen dan het belang van de betrokkene. Er moet allereerst daadwerkelijk een belang zijn dat de gegevensverwerking rechtvaardigt.¹⁹ Er zal vervolgens bij de belangenafweging gekeken moeten worden of de inbreuk op de privacy

¹⁵ 'Artikel 7 Wbp', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *doelbinding*).

¹⁶ *Kamerstukken II 1997/98*, 25892, 3, p. 65 (MvT).

¹⁷ *Kamerstukken II 1997/98*, 25892, 3, p. 80 (MvT).

¹⁸ 'Wat is een onderwijsovereenkomst (OOK)?', *onderwijsconsument.nl*, (zoek op *onderwijsovereenkomst*).

¹⁹ H.R. Kranenburg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011, p. 90.

van de betrokkene in verhouding staat tot het na te streven doel en of het doel ook op een andere, minder ingrijpende, manier bereikt kan worden.

Wanneer de persoonsgegevens verwerkt zijn, mogen deze gegevens op grond van artikel 10 Wbp niet langer bewaard worden dan noodzakelijk is om het vastgestelde doel te bereiken.

In artikel 11 Wbp wordt tot slot een beperking voor de verwerking van persoonsgegevens weggelegd. Alleen als de persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en niet bovenmatig zijn, mogen zij worden verwerkt voor de vastgestelde doeleinden.

§2.2.4 Rechten en plichten

In deze paragraaf zullen de plichten voor de verantwoordelijke en de rechten van de betrokkene volgens de Wbp worden besproken.

Om te beginnen treft de verantwoordelijke op grond van artikel 11 lid 2 Wbp de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de persoonsgegevens juist en nauwkeurig zijn. Dit vereiste ziet toe op de kwaliteit van de verwerking.²⁰ Op grond van artikel 13 Wbp is de verantwoordelijke vervolgens verplicht passende technische en organisatorische maatregelen te nemen om de persoonsgegevens te beveiligen, zodat het verlies van gegevens en onrechtmatige verwerking kunnen worden voorkomen. Een technische maatregel voor een school is bijvoorbeeld een toegangscode voor onder andere leraren om toegang te krijgen tot een digitaal leerlingvolgsysteem. Een organisatorische maatregel is bijvoorbeeld het verdelen van werkzaamheden en bevoegdheden onder de leraren. Zo kan er bijvoorbeeld geregeld worden dat leraren geen rechten hebben om bepaalde persoonsgegevens van een leerling in Magister in te zien, omdat deze gegevens niet van belang zijn voor de leraren, gelet op hun werkzaamheden en bevoegdheden. Wat passend is, hangt onder andere af van de stand van de techniek en de kosten van de beveiligingsmaatregel. Als de persoonsgegevens worden verwerkt door een bewerker ten dienste van de verantwoordelijke, moet de verantwoordelijke ervoor zorgen dat de bewerker de persoonsgegevens slechts in opdracht van de verantwoordelijke verwerkt op grond van artikel 12 Wbp en dat de bewerker de beveiliging van de verwerking van persoonsgegevens voldoende garandeert. Ook is de verantwoordelijke belast met het toezicht op de naleving van de beveiligingsmaatregelen.²¹ Deze regel wordt in artikel 14 Wbp beschreven. Op grond van lid 2 van dit artikel wordt de uitvoering van de verwerkingen van persoonsgegevens door de bewerker vastgelegd in een overeenkomst tussen de bewerker en de verantwoordelijke. Deze overeenkomst heeft enkel betrekking op de verwerking van persoonsgegevens en wordt ook wel een 'bewerkersovereenkomst' genoemd.

In artikel 27 Wbp wordt de wettelijke meldingsplicht beschreven. Deze plicht houdt in dat de verantwoordelijke de verwerking van persoonsgegevens moet melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens (voorheen: het College bescherming persoonsgegevens, hierna: AP) of bij de functionaris voor gegevensbescherming. Deze melding moet worden gedaan voordat de verwerking plaatsvindt. Wanneer er geen melding is gedaan vóór de verwerking, is de verwerking onrechtmatig. In artikel 28 Wbp wordt weergegeven welke informatie de verantwoordelijke in de melding moet geven. De AP en de functionaris voor gegevensbescherming houdt een register bij met alle meldingen. Er is een aantal verwerkingen vrijgesteld van deze melding. Deze vrijstellingen zijn te vinden in het Vrijstellingsbesluit Wbp. Paragraaf 5 van het Vrijstellingsbesluit Wbp heeft betrekking op

²⁰ H.R. Kranenborg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011, p. 97.

²¹ *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 99 (MvT).*

het onderwijs. Artikel 19 lid 1 juncto lid 2 onder a Vrijstellingsbesluit Wbp stelt bijvoorbeeld dat de meldingsplicht niet geldt voor verwerkingen van instellingen voor onderwijs betreffende hun leerlingen, als de verwerking slechts geschiedt voor het geven van onderwijs of het begeleiden van leerlingen. Als er sprake is van een vrijstelling, komt de verwerking niet in het openbaar register van de AP en de functionaris voor gegevensbescherming. Daarom kan iedereen aan de verantwoordelijke om informatie over de verwerking verzoeken.²² Het gaat dan om de informatie die normaliter in de melding zou staan. De verantwoordelijke is verplicht deze informatie te verstrekken. Deze verplichting heeft eveneens betrekking op het transparantiebeginsel. Dit beginsel houdt in dat de betrokkene wordt geïnformeerd over de gegevensverwerking.²³ Het transparantiebeginsel vindt vooral zijn grondslag in artikel 33 juncto 34 Wbp. In deze artikelen wordt de informatieverplichting van de verantwoordelijke beschreven. Deze artikelen zijn ook een uitwerking van het beginsel van een 'behoorlijke en zorgvuldige gegevensverwerking' uit artikel 6 Wbp.²⁴ De verantwoordelijke verstrekt aan de betrokkene op grond van artikel 33 Wbp zijn identiteit, de doeleinden van de verwerking en nadere informatie als dit nodig is voor een behoorlijke en zorgvuldige verwerking. Dit doet hij voordat hij de persoonsgegevens van de betrokkene verkrijgt. Artikel 33 Wbp is van toepassing als de verantwoordelijke de persoonsgegevens verkrijgt van de betrokkene zelf. Artikel 34 Wbp is van toepassing als de verantwoordelijke de persoonsgegevens via een andere weg verkrijgt. Dan verstrekt hij de informatie aan de betrokkene op het moment van vastlegging van de gegevens of uiterlijk op het moment van de eerste verstrekking aan een derde. In artikel 34a Wbp wordt tot slot de meldplicht bij datalekken beschreven. Deze plicht houdt in dat de verantwoordelijke de AP in kennis moet stellen als er een aanzienlijke kans bestaat dat er door een inbreuk op de beveiliging ernstige nadelige gevolgen kunnen zijn of zijn voor de bescherming van persoonsgegevens.

In hoofdstuk 6 van de Wbp worden de rechten van de betrokkene weergegeven. Enkel de rechten die voor de leerlingen op een middelbare school van belang kunnen zijn, zullen worden besproken. In artikel 35 Wbp wordt allereerst het recht op kennisneming beschreven. Dit recht is alleen bestemd voor de betrokkene en houdt in dat de betrokkene een verzoek bij de verantwoordelijke in kan dienen over de vraag of zijn persoonsgegevens worden verwerkt. Als dit het geval is, stuurt de verantwoordelijke een overzicht waarin het doel van de verwerking, de categorieën persoonsgegevens, de informatie over de ontvangers van de persoonsgegevens en de beschikbare informatie over de herkomst van de persoonsgegevens worden medegedeeld. Dit alles dient in een begrijpelijke vorm te zijn beschreven. Op grond van artikel 36 Wbp heeft de betrokkene het recht om bij de verantwoordelijke een verzoek in te dienen om de persoonsgegevens van de betrokkene te verbeteren, aan te vullen, te verwijderen of af te schermen (hierna: het recht op correctie). De verantwoordelijke geeft hier binnen vier weken schriftelijk reactie op. Als de verantwoordelijke besluit het verzoek om correctie van persoonsgegevens te weigeren, moet de verantwoordelijke hier zijn redenen voor geven. Indien de verantwoordelijke wél meegaat in het verzoek, moet de correctie zo snel mogelijk worden uitgevoerd. De verantwoordelijke is verplicht om de derden aan wie de persoonsgegevens zijn verstrekt in kennis te stellen van de verbetering, aanvulling, afscherming of verwijdering. Tot slot heeft de betrokkene het recht van verzet. In artikel 40

²² H.R. Kranenborg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011, p. 118.

²³ 'Artikel 33 en 34 Wbp', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op artikel 33 en 34 Wbp).

²⁴ H.R. Kranenborg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011, p. 120.

Wbp wordt het algemeen recht van verzet weergegeven. De betrokkene kan zich alleen op dit recht beroepen in verband met zijn bijzondere persoonlijke omstandigheden, als de persoonsgegevens zijn verwerkt om een publiekrechtelijke taak te vervullen of om het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke te behartigen. De betrokkene kan zich alleen bij deze situaties op het recht beroepen, omdat de beoordeling van deze gronden een algemeen karakter zal hebben.²⁵ Als de verantwoordelijke oordeelt dat het verzet van de betrokkene gerechtvaardigd is, wordt de verwerking van de gegevens meteen gestopt.

De verantwoordelijke kan bepaalde rechten en plichten die genoemd zijn in artikel 43 Wbp, zoals de informatieplicht van de verantwoordelijke, buiten toepassing laten. Dit kan hij bijvoorbeeld doen als het in belang is van de staat of de bescherming van de betrokkene.

§2.2.5 Toezicht en sancties

De AP houdt toezicht op de naleving van de bepalingen uit de Wbp. De verantwoordelijke kan een eigen functionaris voor gegevensbescherming aanwijzen, maar dit is niet verplicht. De functionaris voor gegevensbescherming kan toezicht houden op de naleving van de Wbp. Daarnaast kan er bij de functionaris voor gegevensbescherming een melding van gegevensverwerking worden gedaan. Een natuurlijke persoon die voldoende kennis heeft van de privacywet- en regelgeving en van de organisatie en betrouwbaar is, kan in aanmerking komen voor deze functie. Dit moet wel gemeld worden bij de AP.²⁶

Tot slot is de AP bevoegd verschillende sancties op te leggen om verplichtingen uit de Wbp te handhaven. Zo kan er een last onder bestuursdwang worden gegeven op grond van artikel 65 Wbp. Bij een last onder bestuursdwang wordt er door feitelijk handelen opgetreden door de AP, wanneer er in strijd wordt gehandeld met de verplichtingen uit de Wbp. De verantwoordelijke kan dit optreden voorkomen door binnen een bepaalde tijd zelf de handelingen te verrichten. Ook kan er een bestuurlijke boete op grond van artikel 66 Wbp of een strafrechtelijke geldboete op grond van artikel 75 Wbp worden opgelegd.

²⁵ *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 163 (MvT).*

²⁶ 'Functionaris voor de gegevensbescherming', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *functionaris voor de gegevensbescherming*).

Hoofdstuk 3- Toekomstig juridisch privacykader

In het vorige hoofdstuk is het huidige juridische kader aandachtig aan bod gekomen. In dit hoofdstuk zal het toekomstig juridisch kader worden geschetst. Dit zal voornamelijk gedaan worden door de veranderingen die voor een middelbare school van belang zijn te bespreken. De nieuwe Europese privacyverordening, de AVG, staat in dit hoofdstuk centraal.

§3.1 Het toepassingsbereik

In artikel 2 AVG wordt het toepassingsbereik van de AVG besproken. De verordening is volgens dit artikel van toepassing op de geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. Wanneer de persoonsgegevens handmatig worden verwerkt, moeten de persoonsgegevens opgenomen worden in een bestand. Deze bepaling is dus niet veranderd ten opzichte van de Wbp. De vraag is wel of er nog vaak sprake zal zijn van een volledig handmatige verwerking, omdat de computer of andere technologieën tegenwoordig niet meer weg te denken zijn.²⁷

§3.2 Begrippen AVG

De definities van de begrippen staan in artikel 4 AVG. Het artikel begint met het begrip 'persoonsgegevens'. In eerste instantie lijkt de definitie van het begrip niet te zijn veranderd, maar volgens de toelichting van de AVG valt er meer onder het begrip 'persoonsgegevens' dan voorheen. Er moet namelijk rekening worden gehouden met alle middelen waarvan redelijkerwijs valt te verwachten dat deze door de verwerkingsverantwoordelijke worden gebruikt om een natuurlijke persoon te identificeren. Ook als de verwerkingsverantwoordelijke een persoon niet kan identificeren met bepaalde gegevens, kunnen deze gegevens toch vallen onder persoonsgegevens in de zin van de AVG. Er dient dan volgens de toelichting van de AVG gekeken te worden naar objectieve factoren, zoals de tijd en de kosten, die nodig zijn om een persoon te identificeren. De betekenis en benaming van de begrippen 'verwerking', 'bestand', 'betrokkene' en 'ontvanger' zijn niet veranderd. De benaming voor de bewerker en de verantwoordelijke is daarentegen wel veranderd. De bewerker wordt in de AVG namelijk aangeduid als de 'verwerker' en de verantwoordelijke wordt in de AVG aangeduid als de 'verwerkingsverantwoordelijke'. De betekenis van de begrippen is nog wel hetzelfde gebleven ten opzichte van de Wbp. Uit de wettekst en de toelichting van de AVG is namelijk geen verandering op te merken.

Bijzondere persoonsgegevens worden in de AVG 'bijzondere categorieën van persoonsgegevens' genoemd. Ook de reikwijdte van het begrip 'bijzondere categorieën van persoonsgegevens' is vergroot ten opzichte van de Wbp. Genetische gegevens en biometrische gegevens vallen nu namelijk ook onder 'bijzondere categorieën van persoonsgegevens'. Genetische gegevens komen voort uit overgeërfde kenmerken, zoals bijvoorbeeld DNA-gegevens. Biometrische gegevens zijn gegevens die gebaseerd zijn op de fysieke, fysiologische of gedragsgerelateerde kenmerken van een persoon, zoals bijvoorbeeld vingerafdrukken, handschrift of stem.²⁸ Het gaat hier om een unieke identificatie van een natuurlijke persoon. Evenals een nieuw begrip in de AVG is het begrip 'pseudonimisering'. Er is sprake van pseudonimisering als de direct

²⁷ A. Engelfriet, P. Kager & L. Meij, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017, p. 15.

²⁸ 'AVG-serie: (Bijzondere) persoonsgegevens', *louwervadvocaten.nl*, (zoek op *(bijzondere) persoonsgegevens*).

identificeerbare gegevens van een persoon, zoals een naam of een adres, worden vervangen door een code of een nummer. Door bijvoorbeeld een leerlingnummer blijven de gegevens van een leerling persoonsgegevens, maar is het lastiger om een leerling te identificeren. Hierdoor loopt het Markenhage College minder snel het risico dat een willekeurig persoon kennis krijgt over de direct identificeerbare gegevens van een leerling. Een nummer of code zegt namelijk minder over de natuurlijke persoon dan de persoonsgegevens zelf.

§3.3 Voorwaarden voor een rechtmatige verwerking

Allereerst worden in artikel 5 AVG alle beginselen die gelden voor de verwerking van persoonsgegevens beschreven. Een duidelijk verschil is dat in de Wbp de beginselen in meerdere verschillende artikelen zijn beschreven, terwijl in de AVG alle beginselen die in acht genomen moeten worden voor de verwerking van persoonsgegevens in één artikel staan. De beginselen en de betekenis daarvan blijven onveranderd. Zo moeten persoonsgegevens bijvoorbeeld nog steeds op een rechtmatige, behoorlijke en transparante manier worden verwerkt, moeten de persoonsgegevens voor een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doel worden verzameld en mogen deze gegevens niet verder worden verwerkt op een met deze doeleinden onverenigbare wijze. Ook mogen de persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is, dient er gezorgd te worden voor een passende beveiliging voor de persoonsgegevens en moeten de persoonsgegevens juist, actueel, toereikend en ter zake dienend zijn. Het is ook belangrijk dat de persoonsgegevens moeten worden beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden van verwerking. Het uitgangspunt is dus dataminimalisatie. Voor een school is het dus van belang om duidelijk in kaart te brengen welke persoonsgegevens van de leerlingen nodig zijn om te verwerken. Volgens artikel 5 lid 2 AVG is de verwerkingsverantwoordelijke verantwoordelijk voor de naleving van deze beginselen.

In artikel 6 AVG worden vervolgens de grondslagen voor een rechtmatige verwerking besproken. Deze eisen voor een rechtmatige verwerking zijn niet anders geworden ten opzichte van de eisen voor een rechtmatige verwerking in de Wbp.²⁹ Er is daarnaast een apart artikel in de AVG opgenomen (artikel 7 AVG) waarin de voorwaarden voor de toestemming worden gegeven. Hierdoor wordt de betrokkene beschermd, omdat de verordening bijvoorbeeld duidelijk regelt dat de verwerkingsverantwoordelijke aan moet kunnen tonen dat de betrokkene toestemming heeft gegeven voor de verwerking van de persoonsgegevens. Volgens dit artikel moet de 'toestemmingsvraag' in een begrijpelijke en toegankelijke vorm en in een duidelijke en eenvoudige taal worden gesteld. De vraag om toestemming moet om deze reden apart worden gesteld, zodat de vraag niet wordt verscholen in een grote tekst.³⁰ Als de verwerking van persoonsgegevens noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting, is de verwerking rechtmatig. Deze bepaling is inhoudelijk niet veranderd ten opzichte van de Wbp, maar verdient toch nog wat aandacht. Wanneer de AVG in werking treedt, vervallen namelijk alle wettelijke bepalingen die in strijd zijn met deze verordening.³¹ Alle wettelijke verplichtingen die gebaseerd zijn op de Wbp, komen dus te vervallen. Deze bepalingen moeten gewijzigd worden, zodat de bepalingen conform de AVG zijn.

²⁹ J.P. de Jong, 'De Algemene verordening gegevensbescherming. De rechtsopvolger van de Wbp', *RegelMaat* 2015, afl. 1, p. 10.

³⁰ A. Engelfriet, P. Kager & L. Meij, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017, p. 51.

³¹ 'Algemene verordening gegevensbescherming', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *algemene verordening gegevensbescherming*).

De regels over de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens zijn tot slot ook in één artikel opgenomen, namelijk in artikel 9 AVG. Er wordt, net als in de Wbp, gesteld dat de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens in beginsel verboden is. De uitzonderingen op deze regel worden in artikel 9 lid 2 AVG uiteengezet. De uitzondering voor scholen om persoonsgegevens over de gezondheid van leerlingen te mogen verwerken, wordt in de AVG niet zo specifiek genoemd. De AVG houdt het meer algemeen. In artikel 23 van de Uitvoeringswet daarentegen staat de bepaling uitgeschreven zoals deze in de Wbp is gesteld. Uiteindelijk zal er, als de Uitvoeringswet in werking treedt, op dit gebied dus niets veranderen voor een school.

§3.4 Rechten en plichten

Ook in de AVG zijn de verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke en de rechten van de betrokkene opgenomen. Deze rechten en plichten zullen stapsgewijs worden behandeld. Ten opzichte van de Wbp is een aantal verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke verscherpt of uitgebreid. Daarnaast moet de verwerker ook voldoen aan een aantal plichten. Ook zal de betrokkene met de komst van de AVG nieuwe rechten krijgen.

Allereerst wordt in artikel 12 AVG een algemeen kader geschetst, waarin de informatieverstrekking aan betrokkenen door de verwerkingsverantwoordelijke centraal staat. De informatie moet volgens dit artikel beknopt, begrijpelijk, gemakkelijk toegankelijk en in een eenvoudige en duidelijke taal geschreven zijn. De informatie kan schriftelijk of mondeling worden gegeven. De verwerkingsverantwoordelijke moet daarnaast ervoor zorgen dat de betrokkene van zijn rechten gebruik kan maken. Als de betrokkene van een recht gebruik wil maken en een verzoek indient, moet de verwerkingsverantwoordelijke binnen een maand op dit verzoek reageren. Als de verwerkingsverantwoordelijke twijfelt aan de identiteit van de persoon die een verzoek indient, mag de verwerkingsverantwoordelijke om aanvullende informatie vragen. Het is namelijk niet de bedoeling dat de informatie over de verwerking van persoonsgegevens bij de verkeerde persoon belandt. Artikel 13 AVG geeft de plicht voor de verwerkingsverantwoordelijke om informatie te verstrekken aan de betrokkene wanneer de persoonsgegevens bij de betrokkene worden verzameld. De inhoud en strekking van dit artikel is hetzelfde als artikel 33 Wbp. Er is echter wel een verschil, want in artikel 13 AVG wordt duidelijk beschreven welke informatie de verwerkingsverantwoordelijke allemaal dient te verstrekken. Daarnaast kan geconcludeerd worden op basis van artikel 13 AVG dat de verwerkingsverantwoordelijke meer informatie moet verstrekken dan de verantwoordelijke op grond van artikel 33 Wbp. Wanneer de persoonsgegevens via een andere weg worden verzameld dan bij de betrokkene zelf, geldt artikel 14 AVG. Dit artikel is te vergelijken met artikel 34 Wbp. Ook in dit artikel wordt alle informatie die de verwerkingsverantwoordelijke moet verstrekken duidelijk opgesomd en moet er meer informatie worden verstrekt dan voorheen.

Op grond van artikel 24 AVG is de verwerkingsverantwoordelijke verplicht passende technische en organisatorische maatregelen te treffen om de verordening te waarborgen. Daarnaast moet door de verwerkingsverantwoordelijke aangetoond worden dat de AVG wordt nageleefd bij een verwerkingsactiviteit.³² Op grond van artikel 24 lid 2 AVG kan een verwerkingsverantwoordelijke een beleid opstellen waarin de bescherming van persoonsgegevens wordt geregeld. Het opstellen van een beleid is volgens de AVG alleen verplicht als het beleid in verhouding staat met de verwerkingsactiviteiten. Een

³² A. Engelfriet, P. Kager & L. Meij, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017, p. 116.

beleid is een goede mogelijkheid voor de verwerkingsverantwoordelijke om aan te kunnen tonen dat de AVG wordt nageleefd. Ook kan de verwerkingsverantwoordelijke aansluiten bij een goedgekeurde gedragscode of een certificeringsmechanisme kan worden gebruikt om aan te tonen dat de AVG door hem wordt nageleefd.³³ Deze gedragscode of dit certificeringsmechanisme moet worden goedgekeurd door de AP, zodat door de AP geconcludeerd kan worden dat de gedragscode of het certificeringsmechanisme voldoet aan de AVG.

De meldingsplicht uit artikel 27 Wbp is niet opgenomen in de AVG, omdat geconcludeerd is in overweging 89 van de AVG dat deze meldingsplicht niet in alle gevallen geleid heeft tot een betere bescherming van persoonsgegevens.³⁴ Vanaf 25 mei 2018 worden de geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerkingen dus niet meer gemeld. De AVG stelt wel andere verplichtingen aan de verwerkingsverantwoordelijke en aan de verwerker om de bescherming van persoonsgegevens te waarborgen. De verwerkingsverantwoordelijke moet bijvoorbeeld een register bijhouden op grond van artikel 30 AVG. In dit register moeten de verwerkingsactiviteiten van de organisatie worden bijgehouden. Dit register wordt gebruikt om aan te kunnen tonen dat de AVG wordt nageleefd. De verwerker moet eveneens een register bijhouden van de verwerkingsactiviteiten die hij in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke heeft uitgevoerd. In Bijlage 1 is een checklist opgenomen met gegevens die het register moet bevatten. Wanneer de verwerking van persoonsgegevens een hoog risico voor de rechten en vrijheden van personen oplevert, is de verwerkingsverantwoordelijke verplicht een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uit te voeren. Deze beoordeling is bijvoorbeeld vereist als de organisatie grootschalig de bijzondere categorieën persoonsgegevens verwerkt. Als uit de gegevensbeschermingseffectbeoordeling blijkt dat de verwerking een hoog risico zal opleveren zonder beschermingsmaatregelen van de verwerkingsverantwoordelijke, moet de verwerkingsverantwoordelijke toestemming voor de verwerking vragen aan de AP.³⁵ De AP geeft vervolgens advies over de verwerking aan de verwerkingsverantwoordelijke. De AP is verplicht op grond van artikel 35 lid 4 AVG een lijst op te stellen waarin de soorten verwerkingen, waarvoor deze beoordeling verplicht is, zijn opgenomen. Deze lijst wordt vervolgens openbaar gemaakt, zodat de verwerkingsverantwoordelijke hier kennis van kan nemen. De AP kan ook een lijst opstellen waarin de verwerkingen zijn opgenomen waarvoor geen beoordeling vereist is.

In artikel 32 AVG is de algemene beveiligingsverplichting voor de verwerkingsverantwoordelijke opgenomen. Het is namelijk van belang dat de persoonsgegevens van de betrokkene worden beveiligd. Naast deze beveiligingsverplichting moet er bij de verwerking van persoonsgegevens ook rekening worden gehouden met de 'privacy by design' en 'privacy by default' volgens artikel 25 AVG. Volgens het beginsel privacy by design moet het systeem van verwerking zo ingericht zijn, dat er rekening wordt gehouden met de rechten van de betrokkene en de eisen uit de AVG. Daarnaast moet er rekening gehouden worden met dataminimalisatie. Dit betekent dat er alleen persoonsgegevens mogen worden verwerkt die nodig zijn om het doel te bereiken.³⁶ Privacy by design is vooral van toepassing bij het inrichten van

³³ 'Hoe kan het behalen van een certificaat of het oprichten van een gedragscode je helpen om compliance aan te tonen?', *privacycompany.eu*, (zoek op *certificaten en gedragscodes*).

³⁴ J. Berkvens & C. Jakimowicz, *Tekstuitgave Privacyverordening met geïntegreerde overwegingen, Wbp- en Richtlijn 95/46/EG-teksten en verwijstabellen*, Den Haag: Boom juridisch 2016, p. 92.

³⁵ A. Engelfriet, P. Kager & L. Meij, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017, p. 154.

³⁶ 'Privacy by design', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *privacy by design*).

nieuwe producten of diensten voor de verwerking van persoonsgegevens.³⁷ Privacy by default heeft betrekking op de standaardinstellingen die ervoor zorgen dat de privacy van de betrokkene wordt gewaarborgd. Een standaardinstelling in het systeem kan bijvoorbeeld zijn dat aan de betrokkene toestemming wordt gevraagd voordat de persoonsgegevens gedeeld worden. Vooral de producenten van bijvoorbeeld Magister zullen met deze beginselen te maken hebben.

De verwerker verwerkt persoonsgegevens in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerking van de verwerker wordt geregeld in een overeenkomst tussen de verwerker en de verwerkingsverantwoordelijke. Een verwerkersovereenkomst wordt bijvoorbeeld afgesloten tussen het bevoegde gezag van de school en de leverancier van Magister.³⁸ De leverancier van Magister wordt dan in dit geval als verwerker aangemerkt. Dit wordt in hoofdstuk 4 nader uitgelegd. De verwerker krijgt met de komst van de AVG nieuwe plichten. De verwerker moet namelijk ook, net als de verwerkingsverantwoordelijke, maatregelen nemen om de bescherming van persoonsgegevens te waarborgen en aan kunnen tonen dat de AVG wordt nageleefd. Zo moet de verwerker op grond van artikel 30 AVG, zoals eerder gesteld, een register met alle verwerkingsactiviteiten, die hij ten behoeve van de verwerkingsverantwoordelijke uitvoert, bijhouden. Daarnaast mag een verwerker geen andere verwerker in dienst nemen zonder voorafgaande toestemming van de verwerkingsverantwoordelijke en moet de verwerker, net als de verwerkingsverantwoordelijke, maatregelen nemen om de persoonsgegevens van de betrokkene te beveiligen. Ook moet de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke, als dit nodig is, helpen om de rechten van de betrokkene te garanderen en de plichten na te komen. Wanneer de verwerking door de verwerker is afgerond, dient de verwerker de persoonsgegevens te wissen of terug te geven aan de verwerkingsverantwoordelijke. Dit mag de verwerkingsverantwoordelijke zelf kiezen. Deze plicht is niet van toepassing als er sprake is van een wettelijke plicht om de persoonsgegevens te bewaren. Om te weten te komen of de verwerker voldoet aan de verplichtingen uit de overeenkomst, moet de verwerker alle nodige informatie verschaffen aan de verwerkingsverantwoordelijke. Bovendien moet de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke direct informeren wanneer de verwerker kennis heeft genomen van een inbreuk in verband met persoonsgegevens. Deze meldplicht wordt in hoofdstuk 4 nader toegelicht.

Wanneer de AP dit verzoekt, werken de verwerkingsverantwoordelijke, de verwerker en de AP samen bij het vervullen van de taken.

In hoofdstuk 3 van de AVG worden de rechten van de betrokkene beschreven. Op grond van artikel 15 AVG heeft de betrokkene recht op inzage van zijn persoonsgegevens. De strekking van dit artikel komt overeen met artikel 35 Wbp. Wat echter het verschil is, is dat de verwerkingsverantwoordelijke meer gegevens vrij moet geven dan voorheen. Daarnaast moet de verwerkingsverantwoordelijke een kopie van de persoonsgegevens die worden verwerkt aan de betrokkene verstrekken. Daarnaast heeft de betrokkene recht op rectificatie bij incomplete of onjuiste persoonsgegevens op grond van artikel 16 AVG. De betrokkene kan deze gegevens dan laten aanvullen of corrigeren. Ook heeft de betrokkene recht op gegevenswissing (recht op vergetelheid) op grond van artikel 17 AVG. Dit is een nieuw recht en is een verlenging van het huidige recht op verwijdering van

³⁷ 'Hoe pas je de zeven principes van privacy by design toe in jouw organisatie', *privacycompany.eu*, (zoek op *privacy by design*).

³⁸ S. Fennell, F. Koppejan, R. Kroes & A. Thier, *Privacy wetgeving. Inclusief de Algemene Verordening Gegevensbescherming*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2016, p. 172.

gegevens uit artikel 36 Wbp.³⁹ De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om de persoonsgegevens te wissen als de persoonsgegevens niet langer nodig zijn, als de betrokkene de toestemming intrekt en er geen andere grondslag voor verwerking is, als de betrokkene bezwaar maakt tegen de verwerking en als er geen zwaarder wegende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking zijn of als de persoonsgegevens onrechtmatig zijn verwerkt. De persoonsgegevens moeten tot slot op grond van artikel 17 AVG ook gewist worden als er een wettelijke verplichting is die dat stelt of als de persoonsgegevens zijn verzameld in verband met een aanbod van diensten van de informatiemaatschappij. De verwerkingsverantwoordelijke is vervolgens verplicht om de ontvangers van de persoonsgegevens in kennis te stellen van de wissing of rectificatie. De verwerkingsverantwoordelijke hoeft de persoonsgegevens niet te wissen als er zich een grond uit artikel 17 lid 3 AVG voordoet, bijvoorbeeld wanneer de verwerking nodig is om te voldoen aan een wettelijke verplichting.

Het recht op beperking is ook een nieuw recht voor de betrokkene.⁴⁰ Dit recht houdt in dat de betrokkene tijdelijk de verwerking van zijn persoonsgegevens op kan schorten als bijvoorbeeld de juistheid van de persoonsgegevens in twijfel wordt getrokken. Daarnaast wordt in artikel 20 AVG het nieuwe recht op overdraagbaarheid van gegevens weggelegd. De betrokkene kan met dit recht zijn persoonsgegevens van de ene naar de andere verwerkingsverantwoordelijke sturen.⁴¹ Tot slot heeft de betrokkene het recht van bezwaar. Dit recht lijkt op het recht van verzet uit artikel 40 Wbp. De betrokkene heeft namelijk te allen tijde het recht om bezwaar te maken vanwege zijn bijzondere persoonlijke omstandigheden tegen de verwerking van persoonsgegevens op basis van een wettelijke verplichting of op basis van een gerechtvaardigd belang van de verwerkingsverantwoordelijke. De verwerkingsverantwoordelijke staakt de verwerking, tenzij hij dwingende zwaarder wegende gerechtvaardigde gronden heeft.

Tot slot kan een betrokkene een klacht indienen bij de AP of een procedure instellen tegen de verwerkingsverantwoordelijke, de verwerker of de AP. Ook kan de betrokkene schadevergoeding vragen indien hij/zij van mening is dat er een inbreuk op de verordening heeft plaatsgevonden.

De rechten en plichten kunnen, net als voorheen, worden beperkt door de verwerkingsverantwoordelijke. Dit kan bijvoorbeeld op grond van de bescherming van de nationale veiligheid.

§3.5 Toezicht en sancties

De AP is de toezichthoudende autoriteit en is belast met de handhaving van de AVG. Daarnaast zijn sommige organisaties verplicht een functionaris voor gegevensbescherming aan te stellen. Organisaties kunnen ook vrijwillig een functionaris voor gegevensbescherming aanwijzen. Deze functionaris heeft als taak de organisatie te informeren en te adviseren over de omgang met persoonsgegevens. De functionaris voor gegevensbescherming houdt tevens toezicht op de naleving van de verordening en werkt

³⁹ 'Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG): Recht op vergetelheid', *zenn.law*, (zoek op *recht op vergetelheid*).

⁴⁰ A. Engelfriet, P. Kager & L. Meij, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017, p. 95.

⁴¹ Richtlijnen voor het recht op dataportabiliteit van de Artikel 29-werkgroep van Europese privacytoezichthouders (13 december 2016), *Guidelines on the right to data portability*, 16/ EN WP 242, p. 5.

samen met de AP.⁴² Een functionaris voor gegevensbescherming kan ook helpen met de toepassing van de beginselen van de AVG binnen een organisatie. Hij heeft kennis van de geldende privacywet- en regelgeving en de organisatie en is dus handig voor bijvoorbeeld een niet-juridische organisatie die geen kennis heeft van de privacywet- en regelgeving. Voor scholen zal het verplicht worden om een functionaris voor gegevensbescherming aan te wijzen.⁴³ Het onderwijs is namelijk een overheidstaak. Daarnaast verwerken scholen de persoonsgegevens van leerlingen op grote schaal.⁴⁴ Het gaat immers om meer dan één leerling en de gegevens zijn voor een langere tijd nodig, want een leerling zit in beginsel tussen de vier en zeven jaar op een middelbare school. De kerntaak van een school is het geven van onderwijs aan een leerling. Om passend en goed onderwijs te geven is onder andere het leerlingdossier met daarin de leerlinggegevens van belang. Ook maken scholen gebruik van bijzondere categorieën persoonsgegevens om goed en passend onderwijs te geven. Wanneer een leerling bijvoorbeeld dyslexie heeft, wordt dit persoonsgegeven door de school verwerkt om voor de leerling passende maatregelen te vinden. Tot slot komt de verwerking van persoonsgegevens op een school regelmatig en stelselmatig voor. De persoonsgegevens van leerlingen worden namelijk voortdurend en op basis van een systeem (Magister) verwerkt. Naar aanleiding van het mailcontact met een medewerker van kennisnet van de afdeling Informatie Beveiliging en Privacy (zie Bijlage 2) is gebleken dat ieder schoolbestuur, dus ieder bevoegd gezag van de school, een functionaris voor gegevensbescherming aan moet wijzen.⁴⁵ Leerlingen en ouders/verzorgers van leerlingen kunnen hierdoor makkelijk hun vragen over gegevensbescherming stellen bij deze functionaris en het vergroot de kans dat scholen de AVG naleven. De verantwoordelijkheid voor de naleving van de AVG ligt vooralsnog bij de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker, ook als er een functionaris voor gegevensbescherming aanwezig is.⁴⁶ Wanneer de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker zich niet houden aan de regels die gesteld zijn in de AVG, lopen zij risico op een geldboete die kan oplopen tot twintig miljoen euro.

⁴² 'Functionaris voor de gegevensbescherming', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *functionaris voor de gegevensbescherming*).

⁴³ 'Deze 7 dingen moet je weten over de nieuwe Europese privacywet', *kennisnet.nl*, (zoek op *7 dingen over de nieuwe Europese privacywet*).

⁴⁴ Richtlijnen voor functionarissen voor de gegevensbescherming (FG's) van de Artikel 29-werkgroep van Europese privacytoezichthouders (13 december 2016), Guidelines on Data Protection Officers ('DPOs'), 16/EN WP 243, p. 6.

⁴⁵ Zie Bijlage 2 'Mailcontact medewerker Kennisnet'.

⁴⁶ Richtlijnen voor functionarissen voor de gegevensbescherming (FG's) van de Artikel 29-werkgroep van Europese privacytoezichthouders (13 december 2016), Guidelines on Data Protection Officers ('DPOs'), 16/EN WP 243, p. 3.

Hoofdstuk 4- Het recht op privacy in het onderwijs

In dit hoofdstuk wordt het toekomstige juridische privacykader toegepast op de leerlinggegevens van een middelbare school en wordt er stilgestaan bij het waarborgen van de privacy bij digitale leermiddelen. Verder wordt onderzocht hoe de foto's en filmopnames conform de geldende privacywetgeving gepubliceerd kunnen worden, wordt de meldplicht datalekken besproken en wordt bekeken hoe een kluisjescontrole door de school met de politie geregeld moet worden.

§4.1 Leerlinggegevens

Een school heeft te maken met gegevens van leerlingen. In deze paragraaf zal de geldende privacywet- en regelgeving, die in bovenstaande paragrafen is besproken, worden toegepast op de verwerking van leerlinggegevens. Om herhaling te voorkomen, zullen de onderwerpen in deze paragraaf niet uitgebreid aan het licht komen. Voor meer diepgang zullen voorgaande hoofdstukken geraadpleegd moeten worden.

Leerlinggegevens worden bewaard in een leerlingdossier. In dit dossier is de volgende informatie van de leerling te vinden: gegevens over de in- en uitschrijving, de leerlingenadministratie, gezondheidsgegevens, gegevens over de ontwikkeling en de resultaten van de leerling, notities van gesprekken met ouders/verzorgers en het onderwijskundig rapport.⁴⁷ Onder leerlingenadministratie wordt op grond van artikel 3 Bekostigingsbesluit WVO verstaan: de persoonsgegevens van de leerling, verzuimregistraties en de gegevens omtrent het leerlinggewicht. In het onderwijskundig rapport worden de resultaten, ontwikkelingen, adviezen en de werkhouding van de leerling beschreven. Dit rapport is opgesteld door de basisschool op grond van de wettelijke verplichting in artikel 42 Wet op het primair onderwijs (hierna: WPO). De ouders/verzorgers van de leerlingen zijn op de hoogte van de gegevens in dit rapport, aangezien de basisschool verplicht is een afschrift van dit rapport aan de ouders/verzorgers te verstrekken.

In het leerlingdossier zijn dus persoonsgegevens in de zin van de AVG te vinden, omdat aan de hand van deze gegevens een leerling geïdentificeerd kan worden. De leerlinggegevens worden verwerkt, omdat er verschillende handelingen plaatsvinden met de leerlinggegevens, zoals het opslaan, opvragen, raadplegen en ordenen. Bij een handmatige verwerking van deze persoonsgegevens moeten deze in een bestand worden opgenomen. De AVG is dus van toepassing, waardoor de in paragraaf 2.3 gestelde voorwaarden, rechten, plichten en sancties van toepassing zijn. De leerlinggegevens uit het leerlingdossier mogen niet langer bewaard worden dan noodzakelijk is om het doel te bereiken. In het Vrijstellingsbesluit Wbp wordt op dit moment een bewaartermijn van maximaal 2 jaar na uitschrijving van de leerling gesteld, maar aangezien de Wbp komt te vervallen, zal ook dit besluit niet meer gelden. Wellicht dat hier een andere regeling voor in de plaats komt. Voor de leerlingenadministratie geldt een bewaartermijn van vijf jaar na de datum van uitschrijving van de leerling op grond van artikel 6 van het Bekostigingsbesluit WVO. Vervolgens stelt artikel 57 Examenbesluit VO dat het werk van het centraal examen en de rekentoets van een leerling ten minste zes maanden worden bewaard na de uitslag. Tot slot mag het Markenhage College de adresgegevens van (oud-)leerlingen bewaren voor het houden van een reünie.⁴⁸

⁴⁷ 'Leerlingdossiers', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *leerlingdossiers*).

⁴⁸ 'Leerlingdossiers', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *leerlingdossiers*).

Bovendien moeten de leerlinggegevens in een bestand niet vrij toegankelijk zijn voor alle docenten en andere werknemers binnen de school. Het is dan ook van belang dat er binnen de school duidelijke afspraken zijn gemaakt over wie er toegang heeft tot welke leerlinggegevens.⁴⁹

De school mag daarnaast de leerlinggegevens aan een ontvanger verstrekken als de verwerking van de leerlinggegevens verenigbaar is met het doel en als de verwerking is gebaseerd op een rechtmatigheidsgrond uit artikel 6 AVG. De gegevens van de ontvanger(s) moeten bij de leerling duidelijk worden gemaakt.

De AVG geeft geen antwoord op de vraag of een betrokkene minderjarig kan zijn. Aangezien de meeste leerlingen minderjarig zijn gedurende hun middelbare schooltijd, zal de algemene regel voor handelingsbekwaamheid uit artikel 1:234 Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) van toepassing zijn. Deze regel houdt in dat een minderjarige bekwaam is rechtshandelingen te verrichten, mits hij toestemming heeft van zijn wettelijke vertegenwoordiger. Wanneer een leerling zich wil beroepen op een recht uit de AVG, zal deze leerling dus eerst toestemming moeten hebben van zijn wettelijke vertegenwoordiger. In artikel 8 AVG wordt echter gesteld dat een leerling van 16 jaar of ouder rechtmatige toestemming kan verlenen voor de verwerking van persoonsgegevens van een internetdienst, zoals facebook. Wanneer bijvoorbeeld een docent in een les een opdracht heeft voor de leerlingen waarbij sociale media van de leerlingen gebruikt moeten worden, is de toestemming van een leerling van 16 jaar of ouder rechtmatig. Als de leerling jonger is dan 16 jaar, is de toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger wél vereist.

Tot slot is voor de vaststelling of wijziging van een regeling over het verwerken van persoonsgegevens van ouders/verzorgers en leerlingen, instemming nodig van de medezeggenschapsraad op grond van artikel 14 Wet medezeggenschap op scholen.

§4.2 Digitale leersystemen

Door de technologische ontwikkelingen gebruiken veel scholen tegenwoordig digitale leersystemen.⁵⁰ De persoonsgegevens van leerlingen die in deze systemen verwerkt worden, dienen ook beschermd te worden. In deze paragraaf zal besproken worden op welke manier de privacy van leerlingen in het digitale onderwijs op dit moment gewaarborgd kan worden.

Wanneer door scholen gebruik wordt gemaakt van digitale leersystemen, is er sprake van een geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens van leerlingen. De verwerking van de persoonsgegevens wordt namelijk niet handmatig gedaan. In de digitale leersystemen worden persoonsgegevens en bijzondere categorieën persoonsgegevens verwerkt, zoals de resultaten van de leerling, de voortgang van de leerling en de gegevens over de gezondheid. De persoonsgegevens worden door het digitale leersysteem verwerkt. Hierdoor is de leverancier van het digitaal leersysteem de bewerker in de zin van de Wbp. Daarnaast kan de leverancier van het digitale leersysteem eveneens worden aangemerkt als de verantwoordelijke, wanneer de leverancier de doelen en de middelen van de verwerking vaststelt.⁵¹ Volgens de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sander Dekker, is het echter van belang dat scholen de regie voeren over de verwerking van persoonsgegevens in het digitale onderwijs en niet de leveranciers van de digitale leersystemen. Sander Dekker is van mening dat de rol

⁴⁹ N. Niessen & F. de Roos, 'De meldplicht datalekken in het onderwijs', School en Wet 2016, p. 12.

⁵⁰ *Kamerstukken II 2014/15, 32034, 17, p. 1.*

⁵¹ *Kamerstukken II 2014/15, 32034, 6, p. 2.*

van de verantwoordelijke bij de scholen moet liggen en niet bij de leverancier van het digitale leersysteem.⁵² Daarnaast ziet hij dataminimalisatie als leidend beginsel en is het van belang dat de ouders/verzorgers goed geïnformeerd dienen te worden. Om de privacy van leerlingen in het digitale onderwijs te waarborgen, is het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap samen gaan werken met de PO-raad, VO-raad en het ministerie van Economische zaken. Samen zijn zij 'het Doorbraakproject Onderwijs en ICT' gestart. Binnen dit project zijn het convenant 'Digitale Onderwijsmiddelen en Privacy 2.0' (hierna: het convenant) en het 'Model Bewerkerovereenkomst Versie 2.0' (hierna: de bewerkerovereenkomst) tot stand gekomen.⁵³ Het convenant heeft als doel om waarborgen te creëren voor een zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens van leerlingen door digitale leersystemen.⁵⁴ Zo regelt het convenant dat de onderwijsinstelling de verantwoordelijke is en de leverancier van het digitale leersysteem als de bewerker wordt aangemerkt. Bovendien is de leverancier verplicht de onderwijsinstelling te informeren over de werking van het digitale leersysteem met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, bijvoorbeeld over hoe de persoonsgegevens worden gebruikt. Om de afspraken tussen de leverancier en de onderwijsinstelling betreffende de verwerking van persoonsgegevens met de digitale leersystemen vast te leggen, is de bewerkerovereenkomst opgesteld. Het convenant en de bewerkerovereenkomst zijn gebaseerd op de bepalingen uit de Wbp. Het convenant en de bewerkerovereenkomst zullen dus bijgesteld moeten worden vanwege de komst van de AVG om hun werking te behouden.

Binnen het Doorbraakproject Onderwijs en ICT wordt ook aandacht besteed aan het pseudonimiseren van persoonsgegevens van een leerling.⁵⁵ Bij het pseudonimiseren wordt een nummer of een code aan een leerling gekoppeld.⁵⁶ Dit wordt ook wel een pseudoniem genoemd. Door een pseudoniem zijn niet alle persoonsgegevens van een leerling voor de leverancier van een digitaal leersysteem zichtbaar.⁵⁷ De school zelf weet welke leerling aan welke code gekoppeld is. Door een pseudoniem is er zo weinig mogelijk informatie zichtbaar voor de leverancier, wat in overeenstemming is met het beginsel dataminimalisatie. Minister Sander Dekker heeft, samen met minister Bussemaker, een wetsvoorstel ingediend over het invoeren van een pseudoniem in het digitale onderwijs. De ministerraad heeft ingestemd met dit voorstel.⁵⁸ De Raad van State dient nu advies te geven over het wetsvoorstel en de Eerste en Tweede Kamer zullen akkoord moeten gaan met het voorstel. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verwacht dat de voorgestelde wet in januari 2018 in werking zal treden. De wet zal gelden voor basisscholen, middelbare scholen en mbo-scholen.⁵⁹

§4.3 Foto's en filmopnames

Tegenwoordig maken de meeste scholen gebruik van social media. De scholen hebben bijvoorbeeld een website of een facebookpagina waar informatie over de school te vinden is. Om de website of facebookpagina aantrekkelijk te maken, worden er vaak foto's en/of filmopnames op deze website geplaatst. Dit kan echter wel voor problemen zorgen

⁵² *Kamerstukken II 2014/15, 32034, 17, p. 3.*

⁵³ *Kamerstukken II 2014/15, 32034, 17, p. 4.*

⁵⁴ I.A. Hoen & B.A.J. van Lammeren, 'Privacy van leerlingen in het digitale onderwijs', *School en Wet* 2016, p. 5.

⁵⁵ *Kamerstukken II 2014/15, 32034, 17, p. 5.*

⁵⁶ *Kamerstukken II 2015/16, 32034, 18, p. 2.*

⁵⁷ A. Wolfsen, 'Advies wetsvoorstel pseudonimisering', Den Haag: Autoriteit Persoonsgegevens 2016.

⁵⁸ H. Keultjes, 'Digitaal leren met nepnaam veiliger', *BN DeStem* 11 februari 2017.

⁵⁹ 'Wetsvoorstel regelt betere bescherming privacy leerlingen', *rijksoverheid.nl*, (zoek op *wetsvoorstel regelt betere bescherming leerlingen*).

wanneer de personen op de foto of in de filmopname geen toestemming hebben gegeven voor deze publicatie. In deze paragraaf wordt uiteengezet op welke wijze een school de publicatie van foto's en filmopnames van leerlingen op social media kan regelen waarbij deze problemen vermeden kunnen worden.

Een foto of een filmopname van een leerling zegt iets over een leerling.⁶⁰ Er kan dus geconcludeerd worden dat foto's en filmopnames persoonsgegevens bevatten. Wanneer een school een foto of filmopname van een leerling openbaar wil maken op de website of op de facebookpagina van de school, is er sprake van verwerking van persoonsgegevens. Er zal dan ook rekening gehouden moeten worden met de rechten, plichten en voorwaarden uit de AVG. Voor een rechtmatige verwerking moet de verwerking gebaseerd zijn op een grondslag uit artikel 6 AVG. De verwerking kan rechtmatig worden door, bijvoorbeeld bij de inschrijving van de leerling, toestemming te vragen aan de ouders/verzorgers van de leerling.⁶¹ De overige grondslagen uit artikel 6 AVG kunnen niet als voorwaarde dienen om de verwerking rechtmatig te laten zijn. Het publiceren van een foto of filmopname is namelijk niet noodzakelijk voor het uitvoeren van de onderwijsovereenkomst tussen de leerling en de school. Daarnaast is het publiceren van een foto of filmopname niet noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting en ook niet noodzakelijk om het vitale belang van de betrokkene te beschermen. Tot slot is de verwerking niet noodzakelijk voor de vervulling van een publieke taak of om het gerechtvaardigde belang van de verwerkingsverantwoordelijke te behartigen.

Aangezien de meeste leerlingen minderjarig zijn gedurende hun middelbare schooltijd, heeft de school de toestemming van de ouders/verzorgers van de leerling nodig. Wanneer een ouder van een leerling toestemming heeft gegeven voor het openbaar maken van foto's en filmopnames waar de leerling herkenbaar op te vinden is, moet deze toestemming aangetoond kunnen worden. De toestemming kan altijd worden ingetrokken. Het is daarom van belang om de toestemming te controleren, voordat een foto of een filmopname wordt gepubliceerd. Scholen vragen meestal bij de inschrijving van een leerling om deze toestemming.⁶² Volgens de AVG moet het verzoek om toestemming in een begrijpelijke en gemakkelijke vorm zijn beschreven, zodat de ouders/verzorgers van een leerling weten waar ze toestemming voor geven. Om de persoonsgegevens van de leerling te waarborgen, kan de school aan het begin van elk schooljaar de ouders/verzorgers nogmaals wijzen op de gegeven toestemming. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door aan het begin van elk schooljaar een brief te sturen, waarin gewezen wordt op het intrekingsrecht van de ouders/verzorgers van de leerling.⁶³ Volgens de AVG moeten persoonsgegevens beveiligd worden. Door bijvoorbeeld de website van de school te beveiligen door een toegangscode, kan ervoor gezorgd worden dat alleen de leerlingen en de ouders/verzorgers van de leerlingen de foto's en filmopname kunnen raadplegen door middel van een wachtwoord.

Als de school een foto of filmopname van een leerling plaatst terwijl de toestemming ontbreekt, is er sprake van een onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens. De school kan in zo'n geval een boete van maximaal twintig miljoen euro krijgen. De betrokkene heeft ook het recht om de persoonsgegevens te laten verwijderen op grond

⁶⁰ M. de Bruijn, 'Jurist Job Vos over privacy in het onderwijs' (interview), *COS* 2015, jaargang 33 nummer 03, p. 21.

⁶¹ J. Vos, 'Online privacy voor scholen', *Kennisnet* 2014, p. 22.

⁶² 'Foto's van leerlingen gebruiken? Zo mag het wel', *kennisnet.nl*, (zoek op *foto's van leerlingen*).

⁶³ D. Sikking, J. Vos & C. Zintel, 'Privacy in 10 stappen', *Kennisnet* 2015, p. 22.

van artikel 17 AVG, als hij of zij bijvoorbeeld bezwaar heeft tegen de verwerking en als er geen zwaarder wegende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking zijn.

§4.4 Meldplicht datalekken

In deze paragraaf zal de meldplicht datalekken, zoals die in de AVG is geregeld, uiteengezet worden.

De persoonsgegevens moeten beveiligd en niet vrij toegankelijk zijn, maar volgens Alex Commandeur, hoofd Toezicht Publieke sector van de AP, zijn er in tien maanden 126 datalekken gemeld door onderwijsinstellingen.⁶⁴ Ook in het onderwijs kan er dus sprake zijn van een datalek. Bij een datalek zijn de persoonsgegevens op een plek waar ze niet horen te zijn.⁶⁵ Op grond van artikel 4 AVG is er sprake van een datalek als de persoonsgegevens op een onrechtmatige wijze zijn verloren, gewijzigd, vernietigd, verstrekt of toegankelijk zijn gemaakt.⁶⁶ Als een docent bijvoorbeeld een USB-stick of een laptop verliest waar persoonsgegevens van een leerling of leerlingen op te vinden zijn, is er sprake van een datalek. Om de risico's van een datalek voor de betrokkene zoveel mogelijk te beperken, is er in Nederland een meldplicht datalekken opgenomen in de Wbp.⁶⁷ Deze meldplicht is nu ook in de AVG te vinden in artikel 33 jo. 34 AVG, waardoor de meldplicht vanaf 25 mei 2018 ook in Europa geldt. De verwerkingsverantwoordelijke moet bij een inbreuk in verband met persoonsgegevens een melding doen bij de AP. De melding moet uiterlijk 72 uur nadat er kennis is genomen van de inbreuk gedaan worden. Als de verwerkingsverantwoordelijke binnen 72 uur nog niet alle informatie voor handen heeft, kan de informatie later aangevuld worden. Wanneer een verwerker kennis neemt van een datalek, moet hij/zij direct de verwerkingsverantwoordelijke op de hoogte stellen van de inbreuk, zodat de verwerkingsverantwoordelijke aan de termijn van 72 uur kan voldoen. Bij niet-nakoming van deze meldingsplicht kan de school een boete krijgen die op kan lopen tot tien miljoen euro.

Als het niet waarschijnlijk is dat de inbreuk op de persoonsgegevens risico's voor de rechten en vrijheden van de betrokkene(n) met zich meebrengt, hoeft de verwerkingsverantwoordelijke geen melding te doen van de datalek. De verwerkingsverantwoordelijke dient echter alle datalekken bij te houden, dus ook de datalekken die niet gemeld worden bij de AP. De melding van de datalek moet de volgende informatie bevatten: aard van de inbreuk, de naam en de contactgegevens van de functionaris voor de gegevensbescherming, de waarschijnlijke gevolgen voor de betrokkene(n) en de maatregelen die de verwerkingsverantwoordelijke wil nemen om de datalek aan te pakken en de nadelige gevolgen te beperken. Ook de betrokkene(n), op wie de persoonsgegevens betrekking heeft/hebben, moet(en) in kennis worden gesteld van de datalek. Deze mededeling moet in een eenvoudige taal worden beschreven. De mededeling bevat dezelfde informatie als de melding aan de AP. De verwerkingsverantwoordelijke hoeft de betrokkene(n) niet in kennis te stellen als er vooraf maatregelen zijn toegepast die de persoonsgegevens onbegrijpelijk maken voor de onrechtmatige ontvangers. Ook wanneer de verwerkingsverantwoordelijke achteraf maatregelen heeft genomen om de gevolgen van de datalek te voorkomen, is het niet

⁶⁴ 'Autoriteit Persoonsgegevens: '126 datalekken gemeld door onderwijs'', *kennisnet.nl*, (zoek op 126 datalekken door onderwijs).

⁶⁵ A. Engelfriet, P. Kager & L. Meij, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017, p. 142.

⁶⁶ A. Engelfriet, P. Kager & L. Meij, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017, p. 142.

⁶⁷ 'Meldplicht datalekken en uitbreiding bestuurlijke boetebevoegdheid Cbp', *eerstekamer.nl*, (zoek op meldplicht datalekken).

nodig om de betrokkene(n) in kennis te stellen van de datalek. Tot slot is de mededeling aan de betrokkene niet vereist als het onevenredig veel moeite kost om de betrokkene(n) in kennis te stellen. Als het aantal betrokkenen bijvoorbeeld niet te overzien is, is de laatste uitzondering van toepassing. In dat geval geschiedt de melding aan de betrokkene openbaar. In Bijlage 3 is een toetsingsschema betreffende de meldingsplicht bij datalekken opgenomen. Aan de hand van dit schema kan een school toetsen of er in een dergelijk geval sprake is van een datalek en of deze lek gemeld moet worden aan de AP en de betrokkene(n).

§4.5 Kluisjescontrole

Op een middelbare school zijn de leerlingen vaak in het bezit van een kluisje. In de kluisjes worden spullen bewaard die iets vertellen over de leerling, zoals bijvoorbeeld een portemonnee met daarin een ID-kaart. Om de veiligheid op een school te waarborgen, kan een school samenwerken met andere partijen, zoals de politie.⁶⁸ Zo kan de politie de kluisjes van de leerlingen controleren op verboden wapens en drugs. In deze paragraaf wordt ingegaan op de manier waarop de kluisjescontrole op een school geregeld dient te worden.

Vanaf 1 augustus 2015 geldt er voor de scholen een zorgplicht met betrekking tot de sociale veiligheid van leerlingen.⁶⁹ Volgens deze plicht moeten scholen ervoor zorgen dat de leerlingen in een veilige omgeving onderwijs kunnen volgen. Deze plicht vindt zijn grondslag in artikel 3b WVO. Op grond van dit artikel is het bevoegde gezag van de school onder andere verplicht een veiligheidsplan op te stellen.⁷⁰ In het veiligheidsplan wordt vermeld welke zaken zij op een school tolereren en welke zaken niet en hoe de school dit controleert.⁷¹ Wanneer een school wenst samen te werken met de politie, moet dit ook in het veiligheidsplan worden beschreven.⁷² De inspectie van het onderwijs houdt toezicht op de naleving van dit veiligheidsplan. De school heeft het recht om de kluisjes van de leerlingen te controleren op verboden voorwerpen als dit in de algemene voorwaarden van de huurovereenkomsten is vermeld en deze overeenkomst is getekend door de school en de (ouders/verzorgers van de) leerling.⁷³ De politie mag de school assisteren bij de kluisjescontrole, maar de kluisjes niet zelf openmaken. De politie mag een kluisje alleen zelf open maken als de leerling wordt verdacht van een strafbaar feit, zoals het in bezit hebben van een illegaal wapen of drugs. Dan heeft de politie een huiszoekingsbevel nodig en mag de politie alleen het kluisje van de verdachte openen.⁷⁴

⁶⁸ *Politie als partner in schoolveiligheid*, Utrecht: Stichting School en Veiligheid 2015, p. 1.

⁶⁹ *Zorgplicht sociale veiligheid leerlingen op school*, Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2016, p. 1.

⁷⁰ *Actieplan sociale veiligheid op school*, Utrecht: PO-Raad & VO-raad 2014, p. 17.

⁷¹ 'Veiligheid op school', *rijksoverheid.nl*, (zoek op *veiligheid op school*).

⁷² 'Strafbare feiten', *schoolenveiligheid.nl*, (zoek op *strafbare feiten*).

⁷³ 'Strafbare feiten', *schoolenveiligheid.nl*, (zoek op *strafbare feiten*).

⁷⁴ *Politie als partner in schoolveiligheid*, Utrecht: Stichting School en Veiligheid 2015, p. 3.

Hoofdstuk 5- De leerlinggegevens in handen van het Markenhage College

In voorgaande hoofdstukken is het juridisch kader van het recht op privacy besproken. In dit kader zijn de bepalingen, die voor het Markenhage College van belang kunnen zijn om de privacy van de leerlingen te waarborgen, uiteengezet. In dit hoofdstuk wordt onderzocht op welke wijze het Markenhage College in de praktijk omgaat met de persoonsgegevens van leerlingen. Allereerst zal er inleidende algemene informatie gegeven worden over de school, het Markenhage College. Daarna zal de omgang met leerlinggegevens door het Markenhage College onderzocht worden. In paragraaf 5.3 wordt vervolgens ingegaan op de manier waarop het Markenhage College omgaat met digitale leersystemen. Ook het publiceren van beeldmateriaal van leerlingen door het Markenhage College en de afspraken rondom datalekken komen in dit hoofdstuk aan bod. Het hoofdstuk eindigt met een paragraaf over het gebruik van en de regels over de kluisjes van de leerlingen op het Markenhage College.

§5.1 Algemene informatie over het Markenhage College

Het Markenhage College is een middelbare school gevestigd in Breda waar leerlingen hun mavo-, havo- of vwo-diploma kunnen halen. Samen met het Orion Lyceum en het Michaël College vormt het Markenhage College een organisatie, de Campus genaamd. Het zijn drie scholen met ieder een bijzondere onderwijskundige identiteit. Het bevoegde gezag van het Markenhage College is de SKVOB e.o. Samen met dertien andere scholen maakt het Markenhage College deel uit van deze stichting. De medewerkers van het Markenhage College vallen onder het gezag van de SKVOB e.o. en zijn dus ook in dienst van de SKVOB e.o.

§5.2 Leerlinggegevens

In deze paragraaf zal bekeken worden hoe het Markenhage College in de praktijk omgaat met leerlinggegevens. Om dit te onderzoeken zijn verschillende documenten die door het Markenhage College zijn opgesteld, zoals de schoolgids, geraadpleegd. Ook heeft er een interview plaatsgevonden met de eerste medewerker administratie en met de zorgcoördinator van het Markenhage College. De uitwerkingen van deze interviews zijn te vinden in Bijlage 4 en Bijlage 5.

Wanneer een leerling zich aan wil melden op het Markenhage College, dienen de ouders/verzorgers de persoonsgegevens van de leerling en van de ouders/verzorgers op het aanmeldingsformulier te vermelden. Op dit aanmeldingsformulier staan tevens voorwaarden waar de ouders/verzorgers mee akkoord gaan bij het ondertekenen van het aanmeldingsformulier.⁷⁵ Allereerst gaan de ouders/verzorgers door de ondertekening van het formulier akkoord met de financiële voorwaarden, het schoolreglement en het leerlingenstatuut. Ook gaan de ouders/verzorgers akkoord met het eventuele gebruik van beeldmateriaal van hun kind bij uitingen van het Markenhage College en gaan de ouders/verzorgers akkoord met de uitwisseling van gegevens met de scholen waar de leerlingen vandaan komen en met andere betrokken instanties. Tot slot dienen de ouders/verzorgers eventuele wijzigingen van persoonsgegevens, zoals een adres, door te

⁷⁵ Markenhage College, *Aanmeldingsformulier schooljaar 2017-2018*, Breda.

geven aan de administratie van de school. De eerste medewerker administratie vertelde in het interview van 6 april 2017 dat, wanneer een ouder niet akkoord gaat met één van de voorwaarden of alle voorwaarden, hier een notitie van wordt gemaakt. Het is volgens de medewerker alleen de vraag of deze notitie vervolgens geraadpleegd wordt door de medewerkers van het Markenhage College. Ook is het niet duidelijk onder de medewerkers wie de taak heeft om deze notitie te maken.⁷⁶

In de schoolgids van het Markenhage College staan ook bepalingen die betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens van leerlingen. Zo wordt aan de ouders/verzorgers van de leerlingen verzocht om wijzigingen in de contactgegevens tijdig door te geven aan de administratie.⁷⁷ Het initiatief en de verantwoordelijkheid ligt dan ook bij de ouders/verzorgers. Jaren geleden werden de adressen van de leerlingen door het Markenhage College wel gecontroleerd, maar tegenwoordig wordt dit niet meer gedaan.⁷⁸ In sommige gevallen komt een brief voor de ouders/verzorgers retour. In dit geval neemt het administratief personeel contact op met de betreffende ouders/verzorgers en wordt er gevraagd of het adres veranderd is. Op deze manier is er dus wel enige controle, maar in beginsel ligt de verantwoordelijkheid bij de ouders/verzorgers, zoals ook in de voorwaarden op het aanmeldingsformulier staat vermeld. Daarnaast staat er in de schoolgids dat de leerlingen en de ouders/verzorgers een persoonlijke inlogcode ontvangen.⁷⁹ Met deze inlogcode kunnen de leerlingen en de ouders/verzorgers inloggen op de website. De ouders/verzorgers kunnen alleen hun eigen adresgegevens, de cijfers van hun kind, het verzuim en de agenda inzien. In de agenda wordt het rooster en het huiswerk van het kind weergegeven. Hierdoor kunnen de ouders/verzorgers informatie vinden over de ouderraad en kunnen de leerlingen en de ouders/verzorgers gebruik maken van Magister. De ouders/verzorgers kunnen alleen het dossier van hun kind inzien en de leerlingen kunnen alleen hun eigen dossier raadplegen. Ook de medewerkers van het Markenhage College maken gebruik van Magister. In Magister zijn de digitale dossiers van de huidige leerlingen en de oud-leerlingen te vinden. Vanaf 2003 maakt het Markenhage College gebruik van Magister.⁸⁰ Daarvoor werd een ander systeem gebruikt. De dossiers uit dit oude systeem kan men niet meer raadplegen. In een leerlingdossier in Magister zijn de schoolresultaten, de persoonsontwikkeling, het schoolgedrag, de capaciteiten, de adviezen van bijvoorbeeld leraren en het basisoverzicht van de leerling te vinden. In het mapje 'persoonsontwikkeling' staan onder andere de gegevens over de gezondheid van een leerling. In het basisoverzicht staan onder andere de adresgegevens van de leerling en de gegevens van de huisarts. De basisgegevens van de leerling zijn nodig om de leerling aan te kunnen spreken en post te kunnen versturen. De gezondheidsgegevens zijn nodig, zodat het Markenhage College voor eventuele gepaste maatregelen kan zorgen, zoals het geven van extra tijd bij een toets. De schoolresultaten, het schoolgedrag, de capaciteiten, de adviezen en het verzuim zijn van belang om kennis te hebben over de voortgang en de ontwikkeling van de leerling. Om ervoor te zorgen dat niet alle gegevens van alle leerlingen door alle medewerkers bekeken kunnen worden, heeft de applicatiebeheerder een systeem ontwikkeld dat de bevoegdheden voor Magister regelt.⁸¹ Door deze autorisatie krijgen de medewerkers van het Markenhage College verschillende rechten om de gegevens van leerlingen in te zien. De autorisatie is gekoppeld aan de inloggegevens van de medewerkers. Hierdoor kunnen de medewerkers

⁷⁶ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

⁷⁷ Markenhage College, *Schoolgids 2016-2017*, Breda, p. 19.

⁷⁸ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

⁷⁹ Markenhage College, *Schoolgids 2016-2017*, Breda, p. 23.

⁸⁰ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

⁸¹ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

alleen maar zien waar ze recht op hebben. Het kunnen raadplegen van leerlinggegevens heeft te maken met de functie die de persoon heeft binnen de school. De decanen, de leerlingbegeleiding, de zorgcoördinator en het administratief personeel kunnen bijvoorbeeld alle dossiers van alle leerlingen in Magister zien, omdat zij, gelet op hun functie binnen de school, alle gegevens van de leerlingen nodig hebben.⁸² Ook de afdelingsleiders kunnen alle dossiers van alle leerlingen zien, omdat de afdelingsleiders onderling wel eens taken overnemen van elkaar. Hierdoor is het van belang dat de afdelingsleiders beschikken over alle leerlingdossiers. De mentoren kunnen alleen de dossiers van de leerlingen van hun eigen mentorklas zien. Mentoren kunnen eveneens logboekitems toevoegen in Magister. In deze logboekitems staan notities over wat er in de klas gebeurt. Een leraar of lerares kan de namen, klassen en woonplaatsen van de leerlingen zien aan wie hij of zij les geeft. Daarnaast kan de leraar de cijfers van de leerlingen en de aanwezigheid invoeren. Wanneer een medewerker bijvoorbeeld geen recht heeft om bepaalde leerlinggegevens in te zien, vraagt deze medewerker toestemming aan de rector of aan de eerste medewerker administratie om toegang te krijgen tot deze leerlinggegevens.⁸³

Van de huidige leerlingen en van de oud-leerlingen zijn ook papieren dossiers aanwezig.⁸⁴ In deze papieren dossiers zijn de aanmeldingsformulieren en alle gegevens van de leerlingen die meegekomen zijn van de basisschool te vinden. De papieren dossiers worden niet ‘-up-to-date-’ gehouden. In Magister worden daarentegen wel wijzigingen aangebracht. De zorgcoördinator gaf in het interview van 11 april 2017 aan dat er voor haar een duidelijk verschil zit in het papieren dossier en het digitale dossier.⁸⁵ Wanneer de zorgcoördinator namelijk een papieren rapportage ontvangt over een zorgleerling, wordt dit in het papieren dossier gestopt. Wanneer zij een digitale rapportage ontvangt, wordt dit in het digitale dossier gestopt. Dit komt dan in Magister en niet in het papieren dossier. Het is volgens de zorgcoördinator nog wel overzichtelijk wat er in het papieren dossier zit en wat er in het digitale dossier zit.

Volgens de eerste medewerker administratie blijven de papieren dossiers van de leerlingen van het Markenhage College altijd bewaard.⁸⁶ Deze worden niet vernietigd en zijn in het archief te vinden. Hier is volgens de eerste medewerker administratie echter wel een kleine kanttekening bij te plaatsen. Vroeger werden er namelijk kaarten gemaakt van de leerlingen, waarop het verzuim en het gedrag van de leerlingen werden beschreven. Deze kaarten van de leerlingen zijn wél vernietigd, maar de aanmeldingsformulieren en de cijfers van deze oud-leerlingen zijn bewaard. In Magister kunnen ook alle digitale dossiers met alle gegevens van alle oud-leerlingen vanaf 2003 geraadpleegd worden. Door het aanklikken van een willekeurig leerjaar, kan men alle gegevens van de leerlingen van dat leerjaar inzien. De gegevens worden wel eens opgevraagd door oud-leerlingen. Het gaat dan vooral om de cijferlijsten van de leerlingen, omdat ze deze bijvoorbeeld kwijt zijn geraakt. De gezondheidsverklaringen worden eigenlijk nooit opgevraagd. Het Markenhage College geeft niet zomaar gegevens van oud-leerlingen aan derden.⁸⁷

⁸² Zie Bijlage 4 ‘Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017’ en Zie Bijlage 5 ‘Interview zorgcoördinator 11 april 2017’.

⁸³ Zie Bijlage 4 ‘Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017’.

⁸⁴ Zie Bijlage 4 ‘Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017’.

⁸⁵ Zie Bijlage 5 ‘Interview zorgcoördinator van 11 april 2017’.

⁸⁶ Zie Bijlage 4 ‘Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017’.

⁸⁷ Zie Bijlage 4 ‘Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017’.

De digitale dossiers zijn beveiligd via inloggegevens en de papieren dossiers liggen in een kast met een slot. Het administratief personeel houdt toezicht op deze kast met leerlingdossiers.⁸⁸ Uit een gesprek met de eerste medewerker administratie op 9 mei 2017 (zie Bijlage 6) is gebleken dat de papieren leerlingdossiers gesorteerd zijn op naam en klas. De namen van de leerlingen staan op alfabetische volgorde. Het is de bedoeling dat deze dossiers op het kantoor van het administratief personeel blijven liggen, maar zeker in het begin van het schooljaar worden de papieren dossiers wel eens meegenomen door de afdelingsleiders en de mentoren om leerlinggegevens in Magister te zetten. De zorgcoördinator gaf in het interview van 11 april 2017 aan dat zij eveneens werkzaam is op een andere middelbare school. Er is volgens de zorgcoördinator een duidelijk verschil op te merken met betrekking tot de toegang en beveiliging van de digitale dossiers. Wanneer de zorgcoördinator thuis werkt voor het Markenhage College, kan zij door middel van haar inloggegevens Magister raadplegen. Wanneer de zorgcoördinator thuis werkt voor de andere middelbare school, heeft zij, naast de inloggegevens, een token nodig. Deze token geeft een cijfergetal weer, die zij, naast haar inloggegevens, moet invullen. Dit zorgt dus voor extra beveiliging.⁸⁹

De zorgcoördinator heeft, vanwege haar functie, te maken met bijzondere categorieën persoonsgegevens. De zorgcoördinator beschikt over alle rechten van Magister en kan dus alle gegevens van de leerling zien. Het doel van de verwerking van de persoonsgegevens is om zoveel mogelijk te registreren om de helderheid rondom de zorgleerlingen te hebben.⁹⁰ Door de bijzonderheden van leerlingen te registreren, kan er passend onderwijs voor deze leerlingen gevonden worden. Wanneer het Markenhage College bijvoorbeeld niet weet of een leerling dyslexie heeft, heeft de leerling ook geen recht op extra tijd. De zorgcoördinator kan ook bepalen welke personen binnen de school recht hebben op de informatie van de zorgleerlingen. De zorgcoördinator kan in Magister aanvinken welke personen de informatie over de zorgleerling mogen zien. De zorgcoördinator beoordeelt dit aan de hand van de gesprekken die zij heeft met de ouders/verzorgers en de leerlingen. Wanneer de ouders/verzorgers van een leerling bijvoorbeeld willen dat hun kind vooraan in de klas zit, is het verstandig dat de leraren van deze leerling hiervan op de hoogte zijn. In sommige gevallen is het voldoende dat alleen de mentor van de leerling kennis heeft van de bijzonderheden van de leerling.⁹¹

Binnen de school komen de gegevens van leerlingen dus via Magister bij de medewerkers terecht. De leerlinggegevens worden soms ook naar instanties buiten de school gestuurd. Volgens de eerste medewerker administratie worden de leerlinggegevens wel eens naar een andere middelbare school gestuurd. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan als een leerling van het Markenhage College zich heeft aangemeld op een andere middelbare school, omdat de leerling zijn of haar diploma op het Markenhage College niet zal gaan halen. Deze middelbare school vraagt aan het Markenhage College om gegevens van de leerling te sturen, zodat deze school kan beoordelen of de leerling aangenomen kan worden. Het gaat dan om het onderwijskundig rapport, het drempelonderzoek, eventuele toetsgegevens, het rapport, het verzuim en eventueel een dyslexieverklaring van de leerling. De ouders/verzorgers van de leerling zijn niet op de hoogte van het doorsturen van deze leerlinggegevens.⁹² De zorgcoördinator stuurt ook wel eens leerlinggegevens door naar verschillende instanties,

⁸⁸ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

⁸⁹ Zie Bijlage 5 'Interview zorgcoördinator van 11 april 2017'.

⁹⁰ Zie Bijlage 5 'Interview zorgcoördinator van 11 april 2017'.

⁹¹ Zie Bijlage 5 'Interview zorgcoördinator van 11 april 2017'.

⁹² Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin, de leerplichtambtenaar, de Raad voor de Kinderbescherming of Stichting Veilig Thuis. De leerlinggegevens worden in deze gevallen niet doorgestuurd zonder de toestemming van de ouders/verzorgers. Deze toestemming wordt mondeling of per mail gegeven en kan vervolgens aangetoond worden door de mail of een notitie. De zorgcoördinator gaf aan dat de ouders/verzorgers middels de ondertekening van het aanmeldingsformulier toestemming geven voor het doorzenden van gegevens aan derden, maar dat zij meestal nog eens persoonlijk aan de ouders/verzorgers om toestemming vraagt. Deze toestemming wordt één keer gevraagd. Wanneer de zorgcoördinator leerlinggegevens nodig heeft van een instantie, komt het wel eens voor dat de instantie om schriftelijke toestemming van de ouders/verzorgers vraagt. Samen met de instanties maakt de zorgcoördinator afspraken over het doorsturen van informatie. De instanties en de zorgcoördinator proberen bijvoorbeeld rekening te houden met de geheimhouding van leerlinggegevens als daarom verzocht wordt.⁹³

De ouders/verzorgers en de leerlingen worden niet specifiek in kennis gesteld over welke rechten ze hebben met betrekking tot de leerlinggegevens. Het komt wel voor dat de ouders/verzorgers gebruik maken van bijvoorbeeld het recht op inzage. De ouders/verzorgers van de leerlingen willen dan bijvoorbeeld weten wat er in Magister staat over de leerling. De eerste medewerker administratie maakt dan een uitdraai van de leerlinggegevens en geeft deze uitdraai aan de ouders/verzorgers.⁹⁴ Ook de zorgcoördinator krijgt verzoeken van de ouders/verzorgers van de leerlingen om het leerlingdossier in te zien. De zorgcoördinator geeft aan dat de ouders/verzorgers het papieren dossier en het digitale dossier in mogen zien, maar alleen op school.⁹⁵

De verwerkingsactiviteiten worden door de eerste medewerker administratie en de zorgcoördinator niet bijgehouden. Als de gegevens van een leerling worden gewijzigd in Magister, wordt dit wel in een apart mutatiescherm weergegeven. Het gaat dan vooral om adreswijzigingen, het veranderen van de eerste of tweede verzorger en het wijzigen van een telefoonnummer.

In het leerlingenstatuut staan de rechten en plichten van de leerling beschreven.⁹⁶ Er zijn een aantal bepalingen met betrekking tot de privacy van leerlinggegevens opgenomen. Allereerst staat er in artikel 15 van het leerlingenstatuut dat de schoolleiding de publicatie van (een gedeelte van) het jaarboek kan verbieden, wanneer de inhoud iemands privacy schendt. Ook mag er geen informatie op de prikborden van de school hangen die leidt tot privacyschending van een persoon. In artikel 19 van het leerlingenstatuut staat eveneens dat de medewerkers van de school verplicht zijn privacygevoelige informatie van een leerling vertrouwelijk te houden. Deze plicht is niet van toepassing als de gegevens mogelijk een gevaar voor de leerling of voor anderen kunnen opleveren of de inhoud van de verstrekte informatie in strijd is met de wet. Daarnaast is volgens artikel 19 van het leerlingenstatuut de Wet persoonsregistraties (hierna: Wpr) en het privacyreglement van de SKVOB e.o. van toepassing op de gegevens die worden opgenomen in de leerlingadministratie. Het privacyreglement van de SKVOB e.o. is opgesteld in 2005.⁹⁷ Op grond van artikel 2 van het privacyreglement van de SKVOB e.o. is het reglement van toepassing op alle persoonsgegevens van een leerling die door of namens de SKVOB e.o. worden verwerkt. In het reglement worden de doelen voor de verwerking vastgesteld,

⁹³ Zie Bijlage 5 'Interview zorgcoördinator van 11 april 2017'.

⁹⁴ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

⁹⁵ Zie Bijlage 5 'Interview zorgcoördinator van 11 april 2017'.

⁹⁶ Mencia de Mendoza, *Leerlingenstatuut*, Breda: juni 2016.

⁹⁷ Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda e.o., *Privacyreglement verwerking leerlinggegevens op scholen van de SKVOB e.o.*, Breda: juni 2005, Kenmerk: 050445.ALG/AvC/EE.

de rechten van de betrokkene weergegeven en de regels over de beveiliging weggelegd. Daarnaast geeft het reglement aan welke persoonsgegevens van een leerling mogen worden verwerkt, wie er toegang hebben tot deze gegevens en aan wie de gegevens slechts mogen worden verstrekt. Tot slot wordt er ingegaan op de bewaartermijnen van de persoonsgegevens, de informatieplicht van de verantwoordelijke en de verwerking van persoonsgegevens van oud-leerlingen. Het reglement is een uitwerking van de bepalingen uit de Wbp. Het Markenhage College was niet op de hoogte van het bestaan van dit reglement.⁹⁸ Bij een onjuiste of onzorgvuldige toepassing van het leerlingenstatuut kan een leerling op grond van artikel 29 van het leerlingenstatuut bezwaar aantekenen bij degene die onjuist of onzorgvuldig heeft gehandeld. Wanneer dit niet tot een gewenst resultaat leidt, kan het meningsverschil op grond van artikel 30 van het leerlingenstatuut worden voorgelegd aan de klassendocent, de afdelingsleider of aan een lid van de directie.

Uit het gesprek met de rector op 20 april 2017 is verder gebleken dat de SKVOB e.o. een toezichthoudende rol heeft, waardoor de directie van het Markenhage College wel eens verantwoording af moet leggen over bijvoorbeeld de uitvoering van bepaalde protocollen. Tot op heden heeft de directie van het Markenhage College, voor zover de rector weet, nog geen verantwoording af moeten leggen over zaken met betrekking tot het omgaan met het recht op privacy van de leerlingen. De notitie van het gesprek met de rector op 20 april 2017 is te vinden in Bijlage 7.

Tot slot is in Bijlage 8 een organogram opgenomen. In dit organogram is uitgelegd hoe de medezeggenschapsraden van de scholen van de SKVOB e.o. en de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad van de SKVOB e.o. zich tot elkaar verhouden.

§5.3 Digitale leersystemen

In deze paragraaf wordt beschreven hoe het Markenhage College omgaat met zijn digitale leersystemen en de privacygevoelige informatie die hieraan gekoppeld is. Om dit te kunnen beschrijven, heeft er op 14 april 2017 een interview plaatsgevonden met de directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. De uitwerking van dit interview is te vinden in Bijlage 9. Ook heeft er op 21 april 2017 een interview plaatsgevonden met de coordinator education of technology van het Markenhage College. In Bijlage 10 is de uitwerking van dit interview te vinden.

Op het Markenhage College wordt gebruik gemaakt van Magister. De leerlingen, ouders/verzorgers en medewerkers hebben door middel van een inlogcode toegang tot Magister. In Magister zijn alle gegevens van de leerlingen te vinden. In paragraaf 3.1 is dit nader besproken.

De directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. gaf in het interview aan dat er met alle leveranciers van de digitale leermiddelen, die de scholen van de SKVOB e.o. gebruiken, bewerkersovereenkomsten zijn afgesloten. Met de leverancier van Magister heeft de SKVOB e.o. dus ook een bewerkersovereenkomst gesloten.⁹⁹

Uit het interview van 21 april 2017 met de coordinator education of technology van het Markenhage College bleek dat het bedrijf SchoolMaster, de beheerder en maker van Magister, strikt is in de datalekbeveiliging. SchoolMaster heeft namelijk verschillende protocollen over databeveiliging. Ook is er op de website van Magister een aparte pagina ingericht met informatie over de bescherming van persoonsgegevens in Magister.¹⁰⁰ Tot

⁹⁸ Zie Bijlage 7 'Notitie gesprek met rector op 20 april 2017'.

⁹⁹ Zie Bijlage 9 'Interview directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. van 14 april 2017'.

¹⁰⁰ 'Privacy', *magistervol.nl*, (zoek op *privacy*).

slot dient er volgens de coordinator education of technology op een school één contactpersoon aanwezig te zijn. Deze contactpersoon kan verzoeken doen en vragen stellen aan SchoolMaster. Aan een andere persoon dan de contactpersoon wordt geen informatie verstrekt door SchoolMaster. De applicatiebeheerder is op dit moment niet meer werkzaam op het Markenhage College en volgens de coordinator education of technology is er tot op heden geen nieuwe applicatiebeheerder. De meeste taken van de voormalige applicatiebeheerder zijn overgenomen door het administratief personeel. De eerste medewerker administratie heeft dan ook het contact met het personeel van Magister en is dus als contactpersoon aan te merken.¹⁰¹

§5.4 Foto's en filmopnames

Het Markenhage College heeft twee websites waar foto's en filmopnames op worden geplaatst. Er is allereerst een algemene website van de school.¹⁰² Op deze site is informatie over het Markenhage College te vinden, zoals de informatie over het bestuur van de school. Daarnaast is er een speciale website die vooral bestemd is voor de leerlingen van het Markenhage College (hierna: leerlingenwebsite).¹⁰³ Deze website bevat onder andere interviews met docenten en artikelen over verschillende schoolactiviteiten. In deze paragraaf zal behandeld worden hoe het Markenhage College omgaat met de openbaarmaking van foto's en filmopnames op deze twee websites. Ook zal onderzocht worden hoe het Markenhage College omgaat met de openbaarmaking van foto's en filmopnames op de facebookpagina van de school.

Allereerst heeft het Markenhage College een protocol over het gebruik van mobile devices, zoals smartphones en tablets.¹⁰⁴ In dit protocol staat dat het maken van geluidsopnamen, filmopnames en foto's binnen de school volgens de landelijke privacywetgeving te allen tijde verboden is, tenzij hier expliciet toestemming voor is gegeven door de betrokkene. Bij de aanmelding van het kind op het Markenhage College gaan de ouders/verzorgers van het kind bij de ondertekening van het aanmeldingsformulier akkoord met het eventuele gebruik van beeldmateriaal van het kind. Op deze manier wordt er dus toestemming gevraagd aan de ouders/verzorgers om foto's en filmopnames van de leerlingen te gebruiken. Als de ouders/verzorgers met deze voorwaarden niet akkoord gaan, wordt er een notitie gemaakt in het dossier van de leerling. Het is echter, zoals eerder vermeld, de vraag of deze notitie vervolgens wordt geraadpleegd door de persoon die de foto's of filmopnames van de leerlingen op sociale media plaatst.¹⁰⁵ De webmaster die de foto's of filmopnames van de leerling op de website publiceert, dient de toestemming te controleren.¹⁰⁶ De eerste medewerker administratie gaf in het interview van 6 april 2017 aan dat de toestemming die wordt gegeven bij de ondertekening van het aanmeldingsformulier leidend is. Volgens de eerste medewerker administratie wordt er niet op een andere manier schriftelijk om toestemming gevraagd, tenzij er een speciaal project is van bijvoorbeeld een bedrijf van buiten de school. In dit geval wordt er nogmaals specifiek om toestemming gevraagd aan de ouders/verzorgers van de leerling, voordat dit bedrijf het beeldmateriaal van de leerling gebruikt.¹⁰⁷ Ook in het handelingsprotocol van het Regionaal Samenwerkingsverband Breda e.o. is een bepaling opgenomen over de wijze waarop een school op moet treden

¹⁰¹ Zie Bijlage 10 'Interview coordinator education of technology van 21 april 2017'.

¹⁰² 'Het Markenhage College', *markenhage.nl*.

¹⁰³ 'Boemerang. Door leerlingen, voor leerlingen', *boemerang.markenhage.nl*.

¹⁰⁴ Markenhage College, *Protocol mobile devices*, Breda.

¹⁰⁵ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

¹⁰⁶ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

¹⁰⁷ Zie Bijlage 4 'Interview eerste medewerker administratie van 6 april 2017'.

bij het maken van beeld- en/of geluidopnamen zonder toestemming binnen het domein van de school. Het handelingsprotocol zal in paragraaf 3.5 nader aan bod komen.

Ook mogen medewerkers op grond van het protocol mobile devices geen vertrouwelijke informatie op sociale media publiceren en zijn de medewerkers persoonlijk verantwoordelijk voor wat zij publiceren. Wanneer een medewerker twijfelt over een bepaalde publicatie, dient de medewerker contact te zoeken bij zijn of haar leidinggevende.

Om meer informatie te krijgen over de publicatie van beeldmateriaal van de leerling op de algemene website van het Markenhage College, heeft er op 19 april 2017 een gesprek plaatsgevonden met de webmaster. In Bijlage 11 is de notitie van het gesprek te vinden. Bij de plaatsing van de foto's en filmopnames wordt de toestemming, die middels het aanmeldingsformulier gegeven wordt, niet gecontroleerd door de webmaster die de publicatie van beeldmateriaal regelt. Deze medewerker zet de foto's op de website en als de leerlingen bezwaar hebben tegen bepaalde foto's, worden de foto's direct van de site gehaald. Dit komt wel eens voor. Tot op heden is het nog niet voorgekomen dat de ouders/verzorgers bezwaar maken tegen de publicatie van een foto.¹⁰⁸ De webmaster beheert eveneens de facebookpagina van het Markenhage College. Op deze facebookpagina worden verschillende foto's en filmopnames van leerlingen geplaatst. Ook bij het publiceren van de foto's en filmopnames op deze facebookpagina, gaat de webmaster hetzelfde te werk als bij het publiceren van foto's en filmopnames op de algemene website.¹⁰⁹ Op de algemene website van het Markenhage College is de map 'Foto's leerlingen' te vinden (zie Bijlage 12). Om toegang te krijgen tot deze foto's, is een gebruikersnaam en een wachtwoord vereist (zie Bijlage 13). Hierdoor heeft niet iedereen toegang tot de foto's van de leerlingen. Alleen de leerlingen, docenten, administratie en de webmaster hebben toegang tot deze foto's.¹¹⁰ Er is ook een map 'Foto's' op de algemene website van het Markenhage College te vinden (zie Bijlage 14). Voor deze map is geen inlogcode vereist om foto's te zien. Op dit moment bevat deze map nog geen foto's, maar in deze map zullen foto's worden opgenomen om bepaalde schoolactiviteiten te promoten. Hierin zullen dus bijvoorbeeld posters en folders van schoolactiviteiten te vinden zijn.¹¹¹

Naast de algemene website van het Markenhage College, is er ook een leerlingenwebsite. De foto's en filmopnames worden door een docent van het Markenhage College op deze website gepubliceerd. In Bijlage 15 is de notitie te vinden van het gesprek met deze docent. Volgens de docent wordt er aan de leerlingen om toestemming gevraagd, voordat de docent de foto's en filmopnames van de leerlingen op de website worden gepubliceerd. Aan de ouders/verzorgers wordt niet om toestemming gevraagd.¹¹² Op deze website is ook een mogelijkheid om in te loggen (zie bijlage 16). Wanneer een leerling ingelogd is, kan een leerling een reactie plaatsen onder een foto of een filmopname. Tot slot is het een openbare website. Hierdoor kan elke persoon de foto's en filmopnames raadplegen. De toegang tot de foto's en filmopnames wordt dus niet beperkt met een inlogcode.¹¹³

¹⁰⁸ Zie Bijlage 11 'Notitie gesprek met webmaster op 19 april 2017'.

¹⁰⁹ Zie Bijlage 11 'Notitie gesprek met webmaster op 19 april 2017'.

¹¹⁰ Zie Bijlage 11 'Notitie gesprek met webmaster op 19 april 2017'.

¹¹¹ Zie Bijlage 11 'Notitie gesprek met webmaster op 19 april 2017'.

¹¹² Zie Bijlage 15 'Notitie gesprek met docent op 13 april 2017'.

¹¹³ Zie Bijlage 15 'Notitie gesprek met docent op 13 april 2017'.

§5.5 Meldplicht datalekken

In deze paragraaf zal onderzocht worden in hoeverre er op het Markenhage College ernstige datalekken hebben plaatsgevonden en hoe de school handelt bij datalekken. Om deze vraag te beantwoorden, heeft er een interview plaatsgevonden met de directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. De uitwerking van dit interview is te vinden in Bijlage 9. Daarnaast heeft er op 20 april 2017 een gesprek met de rector van het Markenhage College plaatsgevonden. De notitie van dit gesprek is in Bijlage 7 te vinden.

De directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. gaf aan dat er in het verleden een beveiligingslek heeft plaatsgevonden.¹¹⁴ Dit lek heeft uiteindelijk niet geleid tot het lekken van persoonsgegevens van leerlingen en was een test. Een leerling had namelijk aan zijn mentor laten weten dat hij mogelijk in het beveiligde systeem kon komen. De mentor heeft dit vervolgens aangekaart bij de SKVOB e.o. De leerling heeft vervolgens aan de SKVOB e.o. laten zien wat hij kon. Het bleek dat de leerling inderdaad in het beveiligde systeem kon komen. De leerling heeft dit vanaf een computer gedaan die normaliter door alle leerlingen gebruikt kan worden. De leerling heeft allereerst een eigen stick gemaakt die hij vervolgens in de USB-poort van de computer kon stoppen. Door deze stick kon de leerling in de BIOS van de computer komen. Dit programma wordt gebruikt om de computer op te starten en regelt verschillende datastromen. In de BIOS kon de leerling vervolgens een keylogger maken. Met deze keylogger kon de leerling in het systeem. De SKVOB e.o. hield toezicht tijdens de test, waardoor er zeker gesteld kan worden dat er geen persoonsgegevens zijn gelekt. Het doel van de leerling was enkel om te laten zien dat het beveiligde systeem op deze manier gehackt kan worden. Na deze test heeft de SKVOB e.o. maatregelen genomen, zodat het systeem beter beveiligd is.

De directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. geeft aan dat het onder het personeel van de SKVOB e.o. bekend is welke stappen er genomen moeten worden bij een datalek waar persoonsgegevens van leerlingen bij betrokken zijn.¹¹⁵ Daarnaast geeft de directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. aan dat er op dit moment een personeelslid van de SKVOB e.o. wordt opgeleid tot een functionaris voor gegevensbescherming. Deze functionaris voor gegevensbescherming kan er onder andere voor zorgen dat het melden van datalekken goed verloopt. De directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. geeft echter aan dat ze betwijfelt of alle scholen, die vallen onder de SKVOB e.o., weten wanneer ze een datalek moeten melden bij de SKVOB e.o. Wanneer een docent bijvoorbeeld op zijn telefoon de app van Magister gedownload heeft, kan hij via zijn telefoon bij de gegevens van leerlingen komen. Wanneer een docent bijvoorbeeld zijn (privé)telefoon kwijt is of de telefoon is gestolen, zou een hacker via deze app bij de gegevens van leerlingen kunnen komen. Volgens de directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. wordt de SKVOB e.o. door geen enkele docent in kennis gesteld bij het verlies van een (privé)telefoon van een docent. De directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. laat weten dat het lastig is om een manier te vinden om hiermee om te gaan.¹¹⁶

De rector van het Markenhage College geeft aan dat er tot op heden geen datalek op de school heeft plaatsgevonden.¹¹⁷ Het komt wel eens voor dat docenten Magister open laten staan of een USB-stick laten liggen, maar dit heeft tot op heden niet geleid tot een datalek. Daarnaast laat de rector bij het gesprek van 20 april 2017 weten dat er bij een

¹¹⁴ Zie Bijlage 9 'Interview directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. van 14 april 2017'.

¹¹⁵ Zie Bijlage 9 'Interview directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. van 14 april 2017'.

¹¹⁶ Zie Bijlage 9 'Interview directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. van 14 april 2017'.

¹¹⁷ Zie Bijlage 7 'Notitie gesprek met rector op 20 april 2017'.

datalek een melding zal worden gedaan bij het college van bestuur van de SKVOB e.o. Het is dan vervolgens de taak van de SKVOB e.o. om verdere acties te ondernemen. Deze afspraken zijn niet schriftelijk vastgelegd.

Tot slot blijkt uit het interview van 14 april 2017 met de directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. dat de scholen van de SKVOB e.o. terughoudend moeten zijn met het vastleggen van gegevens. Het is dus niet de bedoeling dat de scholen meer persoonsgegevens van leerlingen verwerken dan nodig is.¹¹⁸

§5.6 Kluisjescontrole

Op het Markenhage College zijn de leerlingen in het bezit van een kluisje. In deze paragraaf wordt beschreven hoe het Markenhage College omgaat met de kluisjes van de leerlingen. Om dit te weten te komen, heeft er op 20 april 2017 een gesprek plaatsgevonden met een conciërge van het Markenhage College. De notitie van dit gesprek is te vinden in Bijlage 17. Daarnaast wordt beschreven hoe het Markenhage College de samenwerking met verschillende instanties heeft geregeld om de veiligheid in en rondom de school te waarborgen.

Om een kluisje op het Markenhage College te kunnen openen, heeft de leerling een pasje nodig.¹¹⁹ Dit pasje dient de leerling te scannen bij een 'scan-kluisje', zodat het kluisje van de leerling open gaat. Het komt vaak voor dat de leerling het pasje, om het kluisje te kunnen openen, vergeet of in het kluisje zelf laat liggen. In dit geval dient de conciërge het kluisje open te maken. Wanneer de conciërge twijfelt of de leerling het juiste kluisje opgeeft, dan raadpleegt de conciërge een lijst met de namen van de leerlingen en de kluisjes die daarbij horen. In Bijlage 18 zijn enkele foto's van kluisjes en een schema met de manier van indelen van de kluisjes te vinden. Op dit moment is er op het Markenhage College geen huurovereenkomst voor kluisjes aanwezig. De rector heeft in het gesprek van 20 april 2017 aangegeven dat de directie bezig is met het opstellen van een huurovereenkomst voor het gebruik van kluisjes door de leerlingen.¹²⁰ Wel staat er in artikel 22 van het leerlingenstatuut dat de school het recht heeft om de inhoud van de kluisjes van de leerlingen te controleren.

Daarnaast valt het Markenhage College onder het Regionaal Samenwerkingsverband Breda e.o. De verschillende schoolbesturen uit de regio Breda komen hier samen.¹²¹ Het Regionaal Samenwerkingsverband Breda e.o. is een samenwerkingsverband aangegaan met de politie Midden- en West-Brabant, de Gemeente Breda, de Gemeente Etten-Leur, de Stuurgroep Scholen en Veiligheid gemeente Oosterhout, het Openbaar Ministerie en Buro Halt. Deze samenwerking is vastgelegd in het 'Convenant Scholen en Veiligheid'. In artikel 13 van het Convenant Scholen en Veiligheid wordt de rol van de politie en het Openbaar Ministerie ten opzichte van de scholen beschreven. Het Regionaal Samenwerkingsverband Breda e.o. heeft daarnaast een handelingsprotocol opgesteld.¹²² In dit handelingsprotocol wordt beschreven hoe de scholen moeten handelen bij grensoverschrijdend gedrag, zoals diefstal en vuurwerkbezit. De verschillende partijen uit het Convenant Scholen en Veiligheid komen in dit protocol terug. De kluisjescontrole door de school met de politie is niet specifiek in het handelingsprotocol geregeld.

¹¹⁸ Zie Bijlage 9 'Interview directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. van 14 april 2017'.

¹¹⁹ Zie Bijlage 17 'Notitie gesprek met conciërge op 20 april 2017'.

¹²⁰ Zie Bijlage 7 'Notitie gesprek met rector op 20 april 2017'.

¹²¹ 'Wat doet RSV Breda eo?', *rsvbreda.nl*, (zoek op *voortgezet onderwijs*).

¹²² Stuurgroep Scholen en Veiligheid, *Handelingsprotocol. Veiligheid op het voortgezet onderwijs*, Breda: juni 2014.

Hoofdstuk 6- Conclusies van het onderzoek

Naar aanleiding van het praktijkgericht juridisch onderzoek kunnen er beredeneerde gevolgtrekkingen worden gemaakt. In dit hoofdstuk zullen de conclusies dan ook beschreven worden. Deze conclusies zijn tot stand gekomen door het toekomstige juridische kader te vergelijken met de praktijksituatie. In overleg met de opdrachtgever zijn de conclusies gebaseerd op het toekomstige juridische kader, zodat er een zo recent mogelijk beeld geschetst wordt over wat er goed en fout gaat met betrekking tot de verwerking van leerlinggegevens op het Markenhage College. De Wbp zal dus in de conclusies buiten beschouwing worden gelaten. In dit hoofdstuk zal de centrale vraag worden beantwoord. De centrale vraag luidt als volgt: *“Welke bepalingen moet het Markenhage College in een nieuw op te stellen privacybeleid opnemen om te voldoen aan de geldende privacywet- en regelgeving, zodat het recht op privacy van de leerlingen wordt gewaarborgd?”*

§6.1 Conclusies omtrent de leerlinggegevens

In deze paragraaf zullen de conclusies omtrent het verwerken van leerlinggegevens door het Markenhage College worden beschreven. Het toepassingsbereik, de partijen, de beginselen voor een rechtmatige verwerking, de toestemming en de rechten en plichten zullen in deze paragraaf aan bod komen. In deze paragraaf zullen de belangrijke bepalingen voor in het nieuw op te stellen privacybeleid dan ook aan bod komen.

§6.1.1 Het toepassingsbereik

Allereerst kan geconcludeerd worden dat de AVG van toepassing is op de verwerking van de leerlinggegevens door het Markenhage College. Er is namelijk om te beginnen sprake van een geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens door het Markenhage College. De leerlinggegevens vallen onder het begrip ‘persoonsgegevens’ in de zin van de AVG, omdat het Markenhage College onder andere kennis kan nemen van de namen en de adresgegevens van de leerlingen. Deze gegevens zijn te vinden in het leerlingdossier en door deze gegevens kan een persoon geïdentificeerd worden. Ook heeft het Markenhage College te maken met bijzondere persoonsgegevens van leerlingen. De school is namelijk in het bezit van onder andere de gegevens over de gezondheid van de leerling. Er worden door het Markenhage College verschillende handelingen verricht met deze leerlinggegevens, zoals het verzamelen, wijzigen en bewaren van leerlinggegevens. De leerlinggegevens worden dus verwerkt door de school. De leerlinggegevens worden voornamelijk opgeslagen in Magister. Magister is een digitaal programma, waardoor er dus sprake is van een geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens.

Ook worden de leerlinggegevens opgeslagen in een papieren dossier. In dit geval is er sprake van een handmatige verwerking, omdat er geen digitaal middel aan te pas komt. De leerlinggegevens in deze papieren dossiers zijn volgens bepaalde criteria gestructureerd, omdat de mappen op volgorde van klassen liggen en de namen van de leerlingen op alfabetische volgorde staan. De dossiers kunnen om deze reden op meerdere manieren geraadpleegd worden. Ook is het doel van de gegevensverwerking van deze dossiers hetzelfde, waardoor er een onderlinge samenhang is tussen de leerlingdossiers. Gelet op bovenstaande, is er sprake van een bestand in de zin van de AVG, waardoor er geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een verwerking van persoonsgegevens die in een bestand zijn opgenomen.

In beide gevallen is de AVG dus van toepassing. Dit betekent dat het Markenhage College verplicht is de beginselen, de rechten en de plichten, die gelden voor de verwerking van persoonsgegevens, in acht te nemen.

§6.1.2 De partijen

De verwerkingsverantwoordelijke is het bestuur of de directie van het bevoegde gezag van het Markenhage College. Het Markenhage College valt onder een stichting, de SKVOB e.o. De SKVOB e.o. is het bevoegde gezag van het Markenhage College, waardoor het bestuur of de directie van de SKVOB e.o. als de verwerkingsverantwoordelijke in de zin van de AVG is aan te merken. Het is mogelijk dat de schooldirectie van het Markenhage College de zaken rondom de privacy van leerlingen regelt, maar de SKVOB e.o. blijft de eindverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens voor alle scholen die onder de stichting vallen. Aangezien het Markenhage College onder het gezag en de verantwoording van de SKVOB e.o. valt en er een hiërarchische verhouding bestaat tussen de school en de SKVOB e.o., is de school niet aan te merken als de verwerker. Het is namelijk een geheel interne organisatie. Het Markenhage College is om deze reden gehouden de bepalingen die betrekking hebben op de verwerkingsverantwoordelijke na te leven. De persoonsgegevens die worden verwerkt, hebben betrekking op de leerlingen van het Markenhage College, waardoor de leerlingen juridisch gezien als 'betrokkenen' worden aangeduid in de zin van de AVG. Aangezien de meeste leerlingen op het Markenhage College minderjarig zijn gedurende hun middelbare schoolperiode, zullen de ouders/verzorgers van de leerlingen van het Markenhage College de beslissingen nemen omtrent de verwerking van de leerlinggegevens. In sommige gevallen is er ook een ontvanger aanwezig, namelijk wanneer de leerlinggegevens worden verstuurd naar een andere middelbare school of een zorginstelling. De gegevens van deze ontvangers dienen dan wel kenbaar gemaakt te worden aan de (wettelijke vertegenwoordiger van de) betrokkene. Deze verplichting moet dan ook in het privacybeleid worden beschreven.

§6.1.3 Beginselen voor een rechtmatige verwerking

In deze paragraaf wordt geconcludeerd in hoeverre het Markenhage College de beginselen voor een rechtmatige verwerking van leerlinggegevens, die de AVG stelt, in acht neemt.

Allereerst moeten de leerlinggegevens op een rechtmatige, behoorlijke en transparante wijze worden verwerkt. Voor de ouders/verzorgers en de leerlingen van het Markenhage College moet het dus inzichtelijk zijn in hoeverre en op welke manier de leerlinggegevens worden verwerkt. Deze informatie moet eenvoudig en duidelijk zijn. Via de voorwaarden op het aanmeldingsformulier worden de ouders/verzorgers op eenvoudige en duidelijke wijze in kennis gesteld over onder andere het doorsturen van de leerlinggegevens in betrokken instanties. Het aanmeldingsformulier vermeldt echter niet alle activiteiten met betrekking tot de leerlinggegevens die het Markenhage College verricht, waardoor het geen volledig beeld geeft. De leerlingen en ouders/verzorgers kunnen daarentegen met een persoonlijke inlogcode in Magister, waardoor de opgeslagen gegevens van de leerling in het digitale leerlingdossier geraadpleegd kunnen worden. Dit zijn echter niet alle leerlinggegevens die door de school opgeslagen worden. Voor een deel is het dus voor de ouders/verzorgers inzichtelijk in hoeverre en op welke manier de leerlinggegevens worden verwerkt.

Aangezien de SKVOB e.o. het bevoegde gezag van het Markenhage College is, is het privacyreglement van de SKVOB e.o. van toepassing. In dit reglement staat vermeld in hoeverre de persoonsgegevens van de leerlingen worden verwerkt. Dit wordt in een duidelijke en eenvoudige taal gedaan, waardoor geconcludeerd zou kunnen worden dat er

aan het eerste beginsel wordt voldaan. Het privacyreglement is echter van 2005, waardoor het reglement niet actueel is. Daarnaast wordt er door het Markenhage College op geen enkele wijze verwezen naar dit privacyreglement, waardoor het de vraag is of de ouders/verzorgers op de hoogte zijn van het bestaan en de inhoud van dit reglement. Bovendien was het Markenhage College zelf ook niet op de hoogte van het bestaan van dit reglement. Het privacyreglement is openbaar te raadplegen via de website van de SKVOB e.o., maar zonder enige kennis over het bestaan van dit reglement is het niet aannemelijk dat de ouders/verzorgers dit reglement zullen raadplegen. Alleen in artikel 19 van het leerlingenstatuut van het Mencia de Mendoza wordt verwezen naar het privacyreglement van de SKVOB e.o. Op dit moment is het Markenhage College bezig met het opstellen van het leerlingenstatuut. Om deze reden is er nog geen leerlingenstatuut van kracht op het Markenhage College, waardoor er op deze manier ook niet naar het privacyreglement van de SKVOB e.o. wordt verwezen. De bepalingen met betrekking tot de verwerking van de persoonsgegevens van leerlingen in het leerlingenstatuut zijn eveneens niet actueel, aangezien volgens het statuut de Wpr van toepassing is op de leerlingadministratie. Deze wet is vervangen door de Wbp. Geconcludeerd kan worden dat dit beginsel door de school niet voldoende wordt nageleefd.

Daarnaast moeten de leerlinggegevens voor een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven, gerechtvaardigd doel worden verzameld en mogen de leerlinggegevens vervolgens niet op een met die doeleinden onverenigbare wijze verder worden verwerkt. Het Markenhage College heeft deze doelen niet uitdrukkelijk omschreven en vastgelegd. De gerechtvaardigde doelen staan wel in artikel 3 van het privacyreglement van de SKVOB e.o. beschreven. Deze doelen dienen dan ook overgenomen te worden in het nieuwe privacybeleid.

Vervolgens kan geconcludeerd worden dat de leerlinggegevens op het Markenhage College toereikend en ter zake dienend zijn en dat de leerlinggegevens beperkt zijn tot wat noodzakelijk is. Het Markenhage College verwerkt de leerlinggegevens die noodzakelijk zijn om goed en passend onderwijs te kunnen geven. Dit zijn dus de basisgegevens en de persoonsontwikkeling van de leerling. Ook de schoolresultaten, het schoolgedrag, de capaciteiten, de adviezen en het verzuim worden verwerkt. De basisgegevens, de gezondheidsgegevens, de gegevens over de vooropleiding en de gegevens van de ouders/verzorgers worden via het aanmeldingsformulier gevraagd. Hierdoor geven de ouders/verzorgers aan het Markenhage College toestemming om kennis te hebben van deze gegevens. Vervolgens kunnen de ouders/verzorgers ook verwachten dat deze gegevens vervolgens worden opgeslagen. Ook kunnen de leerlingen alleen hun eigen leerlingdossier in Magister zien en kunnen de ouders/verzorgers alleen het leerlingdossier van hun kind raadplegen. Geconcludeerd kan worden dat het Markenhage College aan dit beginsel voldoet. Dit betekent niet dat het beginsel niet in het nieuw op te stellen privacybeleid opgenomen hoeft te worden.

Bovendien moeten de leerlinggegevens op grond van artikel 5 AVG juist en zo nodig geactualiseerd zijn. Het is de taak van de ouders/verzorgers om aan de school de wijzigingen door te geven. Dit staat in de schoolgids en op het aanmeldingsformulier beschreven. Door de ondertekening van het aanmeldingsformulier zijn de ouders/verzorgers verplicht om zich aan deze verantwoordelijkheid te houden. In sommige gevallen neemt het Markenhage College contact op met de ouders/verzorgers, maar in beginsel ligt de verantwoordelijkheid bij de ouders/verzorgers. Er kan dan ook gesteld worden dat het Markenhage College maatregelen treft om ervoor te zorgen dat de onjuiste persoonsgegevens worden gecorrigeerd.

Volgens artikel 5 AVG is het ook van belang dat de leerlinggegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is. Het Markenhage College vernietigt de leerlinggegevens niet en deze worden dus te allen tijde bewaard, waardoor geen enkele bewaartermijn wordt nageleefd. Het Markenhage College gebruikt vanaf 2003 Magister. De leerlingdossiers in Magister, die vanaf 2003 zijn opgemaakt, kunnen allemaal geraadpleegd worden. Ook alle papieren dossiers van alle oud-leerlingen worden in het archief bewaard. Alleen de kaarten die vroeger werden opgesteld, waar het verzuim en het gedrag van de leerling op stonden vermeld, zijn vernietigd. Er kan dus geconcludeerd worden dat het Markenhage College de leerlinggegevens langer bewaart dan noodzakelijk is, waardoor dit beginsel niet in acht genomen wordt. Dit beginsel zal uitdrukkelijk in het beleid opgenomen moeten worden.

Tot slot heeft het Markenhage College een aantal beveiligingsmaatregelen getroffen. De leerlinggegevens die worden bewaard in de papieren dossiers zijn namelijk beveiligd met een slot op een kast. De digitale leerlingdossiers worden middels een persoonlijke inlogcode op Magister geraadpleegd. Aan deze inlogcode hangen rechten. Er is namelijk een bepaald systeem opgericht door de applicatiebeheerder van het Markenhage College. Door dit systeem kunnen de medewerkers alleen maar zien waar ze recht op hebben, gelet op hun functie. Wanneer de medewerkers geen recht hebben om bepaalde gegevens in te zien, dient de medewerker toestemming te vragen aan de rector of aan de eerste medewerker administratie. Dit biedt dus ook extra beveiliging. Er kan dus vastgesteld worden dat het Markenhage College passende maatregelen heeft getroffen om de leerlinggegevens te beveiligen. Wanneer de medewerkers thuis werken, is eveneens dezelfde persoonlijke inlogcode vereist. Dit is dus niet extra beveiligd. Hier speelt de vraag of enkel een inlogcode voldoende is. Volgens de SKVOB e.o. is het lastig om hier een beveiligde weg in te vinden.

De SKVOB e.o. is als verwerkingsverantwoordelijke verantwoordelijk voor de naleving van bovenstaande beginselen op grond van artikel 5 lid 2 AVG. Ook moet de SKVOB e.o. deze naleving kunnen aantonen. Volgens de rector van het Markenhage College heeft de SKVOB e.o. een toezichthoudende rol en komt het wel eens voor dat de directie verantwoording af moet leggen. Het is tot op heden nog niet voorgekomen dat het Markenhage College verantwoording af moest leggen over de omgang met persoonsgegevens van leerlingen door de school. Hierdoor kan de conclusie getrokken worden dat de SKVOB e.o. niet weet hoe het Markenhage College omgaat met de verwerking van de leerlinggegevens.

§6.1.4 Toestemming

Veel verwerkingen van leerlinggegevens door het Markenhage College berusten op de toestemming van de ouders/verzorgers van de leerlingen, zoals het publiceren van foto's en filmopnames van leerlingen op sociale media of het doorsturen van leerlinggegevens naar zorginstellingen. Om een duidelijke structuur te creëren, zullen de conclusies omtrent de toestemming voor de verwerking van leerlinggegevens in het algemeen in deze paragraaf centraal staan. In paragraaf 6.3 zullen de conclusies omtrent de toestemming voor het publiceren van foto's en filmopnames van leerlingen op sociale media beschreven worden.

In artikel 7 AVG worden de voorwaarden voor de toestemming weggelegd. Op grond van artikel 7 lid 1 AVG moet de SKVOB e.o. dus aan kunnen tonen dat de ouders/verzorgers van de leerlingen van het Markenhage College toestemming hebben gegeven voor de verwerking van de leerlinggegevens. In de praktijk komt het eerder voor dat de school zelf, in dit geval het Markenhage College, de toestemming van de ouders/verzorgers voor de verwerking van de leerlinggegevens aantoont. Dit kan ook gezien worden als de meest

praktische oplossing, omdat de SKVOB e.o. anders alle gegeven toestemmingen van de ouders/verzorgers van de leerlingen van alle veertien scholen, die onder de SKVOB e.o. vallen, aan moet kunnen tonen.

De vraag om toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens moet worden gesteld in een begrijpelijke en toegankelijke vorm en in een duidelijke en eenvoudige taal. Het Markenhage College stelt echter geen toestemmingsvraag voor de verwerking van leerlinggegevens, maar heeft op het aanmeldingsformulier enkele voorwaarden opgenomen. Eén van de voorwaarden op het aanmeldingsformulier is dat de ouders/verzorgers akkoord gaan met de uitwisseling van gegevens met de scholen van herkomst en de betrokken instanties. Hierdoor ontstaat er geen volledig beeld. Wanneer de ouders/verzorgers van de leerling het aanmeldingsformulier ondertekenen, gaan ze akkoord met de voorwaarden. De toestemming wordt niet apart gevraagd en staat verscholen tussen meerdere voorwaarden, waardoor het voor kan komen dat de ouders/verzorgers niet weten waar ze toestemming voor hebben gegeven. Het Markenhage College kan deze toestemming wel aantonen door middel van het aanmeldingsformulier met de handtekening van de ouders/verzorgers van de leerling. Wanneer de ouders/verzorgers van de leerling niet akkoord gaan met één van de voorwaarden op het aanmeldingsformulier, wordt er door het Markenhage College een notitie gemaakt. Het is nog onduidelijk binnen het Markenhage College wie deze notitie moet maken. Daarnaast is het ook de vraag of deze notitie wordt gezien door de medewerker bij het verwerken van leerlinggegevens. Hierdoor kan het dus voorkomen dat leerlinggegevens door het Markenhage College worden verwerkt zonder dat daar een rechtmatigheidsgrond voor aanwezig is.

Bovendien hebben de ouders/verzorgers het recht om de door hen gegeven toestemming te allen tijde in te trekken en moeten de ouders/verzorgers van de leerling in kennis worden gesteld van dit recht. Dit wordt door het Markenhage College niet gedaan, waardoor het Markenhage College niet aan deze bepaling voldoet.

De zorgcoördinator van het Markenhage College heeft vooral te maken met bijzondere categorieën persoonsgegevens, waardoor de zorgvuldigheid extra van belang is. In de AVG is geen aparte bepaling te vinden over de toestemming voor de verwerking van bijzondere categorieën persoonsgegevens. De 'algemene toestemmingsregels' uit artikel 7 AVG zijn dus van toepassing. Uit het onderzoek is gebleken dat de zorgcoördinator van het Markenhage College zorgvuldig omgaat met de leerlinggegevens. De zorgcoördinator vraagt namelijk nogmaals persoonlijk om toestemming aan de ouders/verzorgers van de leerlingen voor de uitwisseling van leerlinggegevens aan derden. Deze toestemming wordt mondeling of per mail gegeven en kan vervolgens aangetoond worden. De zorgcoördinator vraagt dus apart om toestemming in een duidelijke en eenvoudige taal. Naar het intrekingsrecht wordt echter niet verwezen.

Kortom, het Markenhage College voldoet niet aan alle vereisten voor een rechtmatige toestemming uit artikel 7 AVG. Uit het onderzoek is gebleken dat de zorgcoördinator van het Markenhage College echter zorgvuldiger omgaat met het vragen van toestemming aan de ouders/verzorgers, maar dat deze eveneens niet aan alle vereisten voor een rechtmatige toestemming voldoet. Geconcludeerd kan worden dat deze vereisten in het privacybeleid opgenomen dienen te worden.

§6.1.5 Rechten en plichten

De medewerkers van het Markenhage College verwerken onder de verantwoording en onder het gezag van de SKVOB e.o. de persoonsgegevens van de leerlingen van het Markenhage College. Hierdoor heeft het Markenhage College ook indirect te maken met

de plichten van de verwerkingsverantwoordelijke. Aangezien dit praktijkgericht juridisch onderzoek is gedaan voor het Markenhage College, is tijdens het onderzoek onderzocht of het Markenhage College, en niet de SKVOB e.o., voldoet aan de plichten. Allereerst kan geconcludeerd worden dat er met de komst van de AVG nieuwe plichten gelden. Het is dan ook niet vreemd dat het Markenhage College tijdens het onderzoek niet aan deze nieuwe plichten voldeed, omdat hier simpelweg nog geen kennis over was. Toch worden ook de nieuwe plichten en de handelingen met betrekking tot leerlinggegevens door het Markenhage College in deze paragraaf met elkaar in verband gebracht, zodat eventuele verbeteringen naar voren kunnen komen. Aan het einde van deze paragraaf zullen de conclusies omtrent het vervullen van de rechten uit de AVG door de school getrokken worden. De beschreven rechten en plichten in deze paragraaf zijn belangrijke bepalingen om de privacy van de leerlingen te waarborgen en dienen dus in een privacybeleid te worden beschreven.

Allereerst is het van belang dat het Markenhage College zorgt voor een duidelijke, gemakkelijke, beknopte en transparante informatieverstrekking over de verwerking van leerlinggegevens richting de ouders/verzorgers van de leerlingen. Dit wordt door het Markenhage College niet voldoende bewerkstelligd. Dit is in paragraaf 6.1.3 nader toegelicht.

Vervolgens moet het Markenhage College passende technische en organisatorische maatregelen nemen om de AVG te waarborgen op grond van artikel 24 AVG. Dit dient gedaan te worden door een register met verwerkingsactiviteiten bij te houden. Op dit moment wordt er door het Markenhage College geen register bijgehouden, waarin de activiteiten met betrekking tot de leerlinggegevens door de school worden beschreven. Sommige wijzigingen in leerlinggegevens in Magister, zoals een adreswijziging, zijn te vinden in een apart mutatiescherm. Dit is echter niet voldoende. Daarnaast kan de AVG gewaarborgd worden door te handelen naar een goedgekeurd privacybeleid. Op dit moment is het privacybeleid van de SKVOB e.o. voor het Markenhage College van toepassing. Zoals eerder is vermeld is dit beleid niet actueel en wordt er niet naar dit beleid verwezen. Ook was het Markenhage College zelf niet op de hoogte van het bestaan van dit beleid. Aan deze plicht wordt op dit moment dus niet volledig voldaan. Ook kan het voorkomen dat het Markenhage College, met de komst van de AVG, een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uit moet voeren. Dit dient nader bekeken te worden, aangezien de AP nog een lijst op moet stellen waarin de soorten verwerkingen, waarvoor deze beoordeling verplicht is, worden opgenomen.

Daarnaast moet het Markenhage College passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen nemen. In paragraaf 6.1.3 is nader beschreven welke technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen het Markenhage College tot op heden getroffen heeft. Geconcludeerd kan worden dat aan deze verplichting in grote lijnen wordt voldaan. Het is namelijk nog de vraag of er geen scherpere beveiliging nodig is voor het raadplegen van de leerlinggegevens door de medewerkers thuis.

Bovendien kan geconcludeerd worden dat het bevoegde gezag van het Markenhage College, de SKVOB e.o., met ingang van de AVG, verplicht is een functionaris voor gegevensbescherming aan te wijzen.

In de AVG worden verschillende rechten besproken. Uit het onderzoek is gebleken dat de ouders/verzorgers van de leerlingen van het Markenhage College vooral gebruik maken van het recht op inzage. Op grond van artikel 15 AVG hebben de ouders/verzorgers van de leerlingen het recht om inzage te krijgen in de leerlinggegevens en in nadere informatie met betrekking tot de leerlinggegevens. Vervolgens dient er op basis van dit artikel een

kopie van de leerlinggegevens te worden verstrekt aan de ouders/verzorgers van de leerlingen. Allereerst wordt er door het Markenhage College op verschillende manieren gehandeld bij een inzageverzoek van de ouders/verzorgers van de leerlingen. De eerste medewerker administratie geeft namelijk aan dat zij aan de ouders/verzorgers een uitdraai geeft van de leerlinggegevens. De zorgcoördinator laat daarentegen weten dat de ouders/verzorgers de leerlinggegevens in mogen zien, maar alleen op school. De conclusie is dat de medewerkers van het Markenhage College niet precies weten hoe ze met dit recht om moeten gaan, waardoor er op verschillende manieren gehandeld wordt. De ene medewerker handelt conform de AVG en de andere niet. Dit dient dan ook duidelijk in het privacybeleid beschreven te worden.

Het komt nauwelijks voor dat er gebruik wordt gemaakt van de andere rechten uit de AVG. Deze zijn om die reden dan ook niet besproken met de geïnterviewden.

Geconcludeerd kan worden dat deze rechten wel in het privacybeleid naar voren dienen te komen.

§6.2 Conclusies omtrent de digitale leersystemen

Het Markenhage College maakt gebruik van Magister. Zoals in hoofdstuk 4 besproken, is het volgens de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sander Dekker, van belang dat de scholen de regie voeren over de verwerking van persoonsgegevens in het digitale onderwijs en niet de leveranciers van de digitale middelen. Om dit te bewerkstelligen is er binnen het doorbraakproject een bewerkersovereenkomst opgesteld, zodat de afspraken tussen de leverancier en de onderwijsinstelling betreffende de verwerking van persoonsgegevens middels digitale leersystemen worden vastgelegd. Uit het onderzoek is gebleken dat de SKVOB e.o. met alle leveranciers van de digitale leersystemen die de scholen van de SKVOB e.o. gebruiken, bewerkersovereenkomsten zijn afgesloten, dus ook met Magister. Op deze manier wordt de SKVOB e.o. als verwerkingsverantwoordelijke aangemerkt en voert de SKVOB e.o. de regie over de verwerking van persoonsgegevens in het digitale onderwijs. De opgestelde bewerkersovereenkomsten door Staatssecretaris Sander Dekker zijn gebaseerd op de Wbp. De bewerkersovereenkomsten, die de SKVOB e.o. hebben afgesloten met de leveranciers van de digitale leersystemen, zullen dus aangepast moeten worden met inachtneming van de AVG.

Bovendien kan er geconcludeerd worden dat de rechten, plichten en voorwaarden uit de AVG gelden bij de verwerking van persoonsgegevens door een digitaal leersysteem, omdat er sprake is van een geautomatiseerde verwerking van leerlinggegevens. De uitwerking van de rechten, plichten en voorwaarden met betrekking tot de verwerking van leerlinggegevens door het Markenhage College is in paragraaf 6.1 te vinden.

§6.3 Conclusies omtrent de foto's en filmopnames

Allereerst kan geconcludeerd worden dat foto's of filmopnames persoonsgegevens van leerlingen bevatten. Om deze foto's en filmopnames te mogen publiceren, is er dus toestemming van de ouders/verzorgers vereist voor een rechtmatige verwerking van persoonsgegevens. In dit geval gelden wederom de algemene toestemmingsregels uit artikel 7 AVG. Meestal vragen scholen bij de inschrijving om toestemming. Daarna is het van belang om de ouders/verzorgers elk schooljaar te wijzen op deze toestemming. Bovendien dienen de foto's en filmopnames beveiligd te worden om te voldoen aan de beveiligingsverplichting uit artikel 32 AVG.

De ouders/verzorgers gaan bij de ondertekening van het aanmeldingsformulier akkoord met het gebruik van beeldmateriaal door het Markenhage College. Deze toestemming kan worden aangetoond door de handtekening op het aanmeldingsformulier. Het Markenhage College stelt geen toestemmingsvraag en er wordt niet naar het intrekingsrecht

verwezen. Wanneer de ouders/verzorgers niet akkoord gaan met deze voorwaarde, wordt er een notitie gemaakt. Het is, zoals eerder in dit hoofdstuk is vermeld, niet duidelijk wie deze notitie moet maken en of deze notitie geraadpleegd wordt vóór de verwerking van persoonsgegevens. De webmaster vraagt daarnaast niet apart om toestemming, voordat hij de foto's of filmopnames op de algemene website van het Markenhage College plaatst en er wordt niet gecontroleerd of de ouders/verzorgers de toestemming op het aanmeldingsformulier hebben gegeven. De webmaster gaat er dus eigenlijk van uit dat de toestemming is gegeven. Op deze manier kan het dus voorkomen dat er sprake is van een onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens, omdat een rechtmatigheidsgrond uit artikel 6 AVG ontbreekt. Daarnaast worden de ouders/verzorgers niet elk schooljaar op de gegeven toestemming gewezen door het Markenhage College. De foto's en filmopnames worden door de webmaster verwijderd, wanneer hier een verzoek van ligt van de leerling of van de ouders/verzorgers. Hierdoor handelt de webmaster overeenkomstig artikel 17 AVG. Ook bij het publiceren van de foto's en filmopnames op de Facebookpagina van de school, gaat de webmaster hetzelfde te werk.

De docent die de foto's en filmopnames op de website voor de leerlingen van het Markenhage College plaatst, vraagt toestemming aan de leerlingen. De meeste leerlingen zijn minderjarig gedurende hun middelbare schoolperiode. In dit geval gaat het niet om een aanbod van een dienst van een informatiemaatschappij, waardoor de toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger van het kind vereist is. Het publiceren van foto's en filmopnames met toestemming van de leerlingen is om deze reden een onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens.

Tot slot is de algemene website beveiligd met een inlogcode. Zonder een inlogcode kunnen deze foto's en filmopnames niet geraadpleegd worden. De foto's en filmopnames op de website speciaal voor leerlingen zijn openbaar. Deze website is niet beveiligd, waardoor elke bezoeker van de website de gepubliceerde foto's en filmopnames kan zien. Bij het oprichten van deze website is dus niet rekening gehouden met de beveiligingsverplichting uit artikel 32 AVG.

Kortom, het Markenhage College vraagt geen toestemming voor het publiceren van de foto's en filmopnames op sociale media. De 'vraag' om toestemming staat namelijk verscholen tussen de voorwaarden op het aanmeldingsformulier. Ook wordt er niet naar het intrekingsrecht verwezen en worden de ouders/verzorgers door de schooljaren heen niet meer op de gegeven toestemming gewezen. Wel is er bij de oprichting van de algemene website van het Markenhage College rekening gehouden met de beveiligingsverplichting.

§6.4 Conclusies omtrent de meldplicht datalekken

Geconcludeerd kan worden dat de SKVOB e.o. bij een inbreuk in verband met persoonsgegevens binnen 72 uur een melding moet doen bij de AP. Vervolgens moeten de ouders/verzorgers van de leerling, op wie de persoonsgegevens betrekking hebben, in kennis worden gesteld van de datalek. Wanneer er op het Markenhage College sprake is van een datalek, moet het Markenhage College de SKVOB e.o. direct op de hoogte stellen van deze lek. Volgens de directrice van het servicebureau van de SKVOB e.o. is het onder het personeel van de SKVOB e.o. duidelijk hoe ze moeten handelen bij een datalek. De rector van het Markenhage College is ervan op de hoogte dat zij de SKVOB e.o. in kennis moeten stellen van de datalek, zodat de SKVOB e.o. verdere maatregelen kan nemen. Op het Markenhage College heeft er tot op heden geen datalek plaatsgevonden. Uit het onderzoek is gebleken dat het Markenhage College op dit moment op de hoogte is van de bepalingen omtrent datalekken. Deze bepalingen worden

eveneens door de SKVOB e.o. en het Markenhage College nageleefd. Dit betekent niet dat de meldingsplicht in het privacybeleid weggelaten kan worden.

§6.5 Conclusies omtrent de kluisjescontrole

De leerlingen van het Markenhage College zijn in het bezit van een kluisje. Het komt wel eens voor dat de politie de kluisjes van de leerlingen controleert op verboden spullen. In hoofdstuk 4 is besproken wat een middelbare school hiervoor moet vastleggen. Er moet namelijk in het veiligheidsplan van de school worden vermeld dat de politie en de school zullen samenwerken. Ook moet door het veiligheidsplan duidelijk worden welke spullen de school tolereert. Tot slot dient er in de huurvoorwaarden van de huurovereenkomst van de school te staan dat de school samen met de politie bevoegd is om de kluisjes van de leerlingen op verboden spullen te controleren.

Het Markenhage College valt onder het Regionaal Samenwerkingsverband Breda e.o. Het Regionaal Samenwerkingsverband is een samenwerking aangegaan met onder andere de politie Midden- en West-Brabant. Deze samenwerking is vastgelegd in het 'Convenant Scholen en Veiligheid'. In het handelingsprotocol van het Regionaal Samenwerkingsverband Breda e.o. staat vervolgens hoe de scholen moeten handelen bij grensoverschrijdend gedrag. In beide stukken wordt echter de kluisjescontrole met de politie niet specifiek vermeld. Ook zijn beide stukken niet op de website van het Markenhage College te vinden, waardoor het voor de ouders/verzorgers lastig is om hiervan op de hoogte te zijn. Tot slot worden er op dit moment geen huurovereenkomsten voor kluisjes met de ouders/verzorgers van de leerlingen afgesloten door het Markenhage College. Er is dan ook geen bepaling in de huurvoorwaarden waarin staat dat de school het recht heeft om samen met de politie de kluisjes van de leerlingen te controleren op verboden spullen.

Hoofdstuk 7- Aanbevelingen van het onderzoek

In dit hoofdstuk zullen de aanbevelingen worden beschreven. Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op de conclusies uit hoofdstuk 6. Hierdoor wordt voor de medewerkers van het Markenhage College duidelijk welke verbeteringen zij aan kunnen brengen om de privacy van de leerlingen te waarborgen met het oog op de toekomstige privacywet- en regelgeving. In dit hoofdstuk zal eveneens de centrale vraag worden beantwoord. De centrale vraag luidt als volgt: *“Welke bepalingen moet het Markenhage College in een nieuw op te stellen privacybeleid opnemen om te voldoen aan de geldende privacywet- en regelgeving, zodat het recht op privacy van de leerlingen wordt gewaarborgd?”*

§7.1 Centrale vraag

Voor een duidelijk antwoord op de centrale vraag, is er een privacybeleid voor het Markenhage College ontwikkeld. De AVG ligt aan dit privacybeleid ten grondslag, zodat er een zo recent mogelijk beleid gegeven kan worden. Dit privacybeleid is te raadplegen in Bijlage 19. Het onderzoek kan als toelichting op het privacybeleid dienen. Het privacybeleid is gericht op de scholen voor de SKVOB e.o., zodat het privacybeleid met de stichting gedeeld kan worden. Daarnaast is de SKVOB e.o. het bevoegde gezag van het Markenhage College en verwerkt het Markenhage College onder verantwoording van de SKVOB e.o. de persoonsgegevens van de leerlingen. De plichten van de SKVOB e.o. hebben daarom ook indirect betrekking op het Markenhage College. Dit wordt duidelijk in het beleid beschreven. Als het privacybeleid uiteindelijk doorgevoerd zal worden, dan is het Markenhage College gehouden dit privacybeleid na te leven. Door het naleven van het privacybeleid, kan het Markenhage College aantonen dat de AVG, en daardoor ook de privacy van de leerlingen, gewaarborgd wordt. In het privacybeleid zijn de bepalingen opgenomen die van belang zijn om het recht op privacy van de leerlingen te waarborgen. Allereerst zijn de begrippen omschreven en is de doelstelling en de reikwijdte van het beleid toegelicht. Hierdoor wordt duidelijk wie de verschillende partijen zijn. Vervolgens worden de doelen van de verwerking omschreven. Deze zijn overgenomen van het privacyreglement van de SKVOB e.o. Ook de soorten persoonsgegevens zijn in het beleid opgenomen om ervoor te zorgen dat enkel de leerlinggegevens worden verwerkt die noodzakelijk zijn voor de doeleinden. Uit de conclusies is gebleken dat de beginselen voor een rechtmatige verwerking door het Markenhage College niet voldoende worden nageleefd. De beginselen zijn dan ook in artikel 5 van het privacybeleid opgenomen. In dit artikel is eveneens opgenomen dat de SKVOB e.o. een toezichthoudende rol uitvoert met betrekking tot de naleving. Aangezien het Markenhage College de bewaartermijnen niet in acht neemt, is hier, naast artikel 5 van het privacybeleid, nog een aparte bepaling over te vinden in het beleid. Ook bleek uit de conclusies dat de school niet voldoet aan de toestemmingsvereisten, waardoor er in artikel 8 van het privacybeleid ingegaan wordt op deze toestemmingsvereisten. Daarnaast zijn alle rechten van de betrokkenen in artikel 19 van het privacybeleid omschreven en worden de plichten voor het Markenhage College duidelijk door het beleid. Eveneens is de meldplicht datalekken voor een compleet beeld in het beleid uiteengezet. Om dit privacybeleid vast te kunnen stellen op stichtingsniveau, is de instemming van de medezeggenschapsraad van de Scholengemeenschap Breda en de Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad nodig. Het privacybeleid zal dan ook aan deze raden voorgelegd moeten worden. Ook wordt geadviseerd het privacybeleid te overhandigen aan de medewerkers van de school en hier informatie over te geven, zodat het beleid gelijk wordt uitgevoerd. Tot slot wordt er geadviseerd om de ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte te stellen van het nieuwe privacybeleid en om het

privacybeleid te publiceren op de website van de school, zodat de ouders/verzorgers van de leerlingen het privacybeleid kunnen raadplegen.

§7.2 Aanbevelingen omtrent de leerlinggegevens

Naast het naleven van het nieuw ontwikkelde privacybeleid, kan er nog een aantal adviezen worden gegeven aan het Markenhage College omtrent de verwerking van leerlinggegevens. Allereerst wordt er geadviseerd om bij het opstellen van het nieuwe leerlingenstatuut rekening te houden met de huidige en nieuwe privacywetgeving. In de bepalingen die betrekking hebben op het recht op privacy van de leerlingen in het leerlingenstatuut van het Mencia de Mendoza, dat als inspiratiebron wordt gebruikt, wordt namelijk verwezen naar de Wpr. Dit is niet actueel, waardoor er geadviseerd wordt om op dit moment naar de Wbp te verwijzen. Vanaf mei 2018 zal er vervolgens verwezen moeten worden naar de AVG.

Daarnaast wordt aangeraden om een aparte 'toestemmingsbrief' op te stellen, zodat de toestemmingsvraag niet wordt verscholen in een grote tekst. Met deze brief kan er bij de inschrijving aan de ouders/verzorgers van de leerlingen om toestemming gevraagd worden voor de verwerking van leerlinggegevens, zoals het doorzenden van leerlinggegevens aan betrokken instanties of andere scholen. Het is van belang dat de verschillende verwerkingsactiviteiten duidelijk en in een eenvoudige taal beschreven worden. Ook moet er in de brief verwezen worden naar het intrekingsrecht. De brieven kunnen bewaard worden in de papieren dossiers, waardoor de toestemming op eenvoudige wijze aangetoond kan worden. Vervolgens kan deze brief standaard aan het begin van het schooljaar naar de ouders/verzorgers worden gemaild, zodat er elk schooljaar om toestemming wordt gevraagd en naar het intrekingsrecht wordt verwezen. Wanneer de ouders/verzorgers toestemming hebben gegeven voor een bepaalde verwerkingsactiviteit, wordt geadviseerd om hier een duidelijke melding van te maken in Magister in het dossier van de desbetreffende leerling. Ook wanneer de ouders/verzorgers geen toestemming hebben gegeven, wordt aangeraden om hier een melding van te maken in Magister. Het is eveneens van belang dat elke medewerker van de school deze melding kan raadplegen.

Aangezien het met de komst van de AVG voor de SKVOB e.o. verplicht wordt om een functionaris voor gegevensbescherming aan te wijzen, is het advies aan het Markenhage College om hier met de SKVOB e.o. over te communiceren. Hierdoor kan vastgesteld worden dat er aan deze plicht zal worden voldaan.

§7.3 Aanbevelingen omtrent de foto's en filmopnames

Om de foto's en filmopnames van de leerlingen rechtmatig te publiceren en de privacy van de leerlingen te waarborgen, wordt geadviseerd om een toestemmingsbrief voor de publicatie van foto's en filmopnames te ontwikkelen. In Bijlage 20 is een modelbrief te vinden. Het Markenhage College kan er eveneens voor kiezen om deze toestemmingsbrief en de toestemmingsbrief, bedoeld in paragraaf 7.2, samen te voegen. Het enkel vragen om algemene toestemming is niet voldoende. Er wordt aangeraden om voor elke verwerkingsactiviteit toestemming te vragen. Dit is in de modelbrief ook gedaan. Ook wordt geadviseerd om de toestemming aan de ouders/verzorgers van de leerlingen te vragen en niet aan de leerlingen zelf. Wanneer de ouders/verzorgers de toestemming hebben verschaft, wordt er eveneens aangeraden om hier een duidelijke melding van te maken in Magister in het dossier van de desbetreffende leerling. Dit geldt ook als de ouders/verzorgers geen toestemming hebben gegeven. Voordat de webmaster de foto's of filmopnames publiceert, kan op deze manier de toestemming gecontroleerd worden. Als de toestemming van de ouders/verzorgers van een leerling niet aanwezig is, mag de foto of filmopname van de leerling niet worden gepubliceerd. Als de ouders/verzorgers

verzoeken om een foto of filmopname te verwijderen, dient dit door het Markenhage College ook worden gedaan. Op deze manier wordt de privacy van de leerlingen zeker gewaarborgd, maar als dit uit praktisch oogpunt echt niet te realiseren is, kan de school er ook voor kiezen om eenmalig middels de toestemmingsbrief toestemming te vragen aan de ouders/verzorgers. Het Markenhage College moet de ouders/verzorgers er dan wel elk jaar duidelijk op wijzen dat er foto's en filmopnames van leerlingen worden gepubliceerd op de website en dat zij bezwaar kunnen maken tegen de foto's en filmopnames op de website. Wanneer de ouders/verzorgers bezwaar maken tegen een publicatie van een foto of filmopname, dient deze dan ook direct verwijderd te worden. Op deze manier wordt de privacy van de leerlingen toch beschermd.

Vervolgens wordt geadviseerd om de gepubliceerde foto's en filmopnames op de leerlingenwebsite te beveiligen via een inlogcode. De Facebookpagina wordt gebruikt om de school te promoten, waardoor het van belang is om hem openbaar te houden. Hierdoor wordt aangeraden om extra goed te controleren of de toestemming van de ouders/verzorgers aanwezig is, voordat er foto's en filmopnames worden gepubliceerd.

§7.4 Aanbevelingen omtrent de meldplicht datalekken

Om te voldoen aan de meldplicht datalekken conform het privacybeleid, wordt geadviseerd om de medewerkers van het Markenhage College te informeren over deze meldplicht. Aan de medewerkers kan dan ook uitgelegd worden wanneer er sprake is van een datalek, zodat zij de directie in zo'n geval meteen in kennis kunnen stellen. De directie kan hier dan vervolgens een melding van maken bij de SKVOB e.o.

§7.5 Aanbevelingen omtrent de kluisjescontrole

Allereerst wordt geadviseerd om huurovereenkomsten op te stellen voor het gebruik van de kluisjes door de leerlingen. Hierdoor kan er in de huurvoorwaarden opgenomen worden dat de school het recht heeft om samen met de politie de kluisjes van de leerlingen te controleren op verboden spullen. De samenwerking met de politie is al vastgelegd in het Convenant Scholen en Veiligheid, maar het advies is om deze samenwerking ook kenbaar te maken onder de ouders/verzorgers van de leerlingen. Dit kan gedaan worden door het Convenant Scholen en Veiligheid en het handelingsprotocol te publiceren op de website van het Markenhage College.

Literatuurlijst

Literaire bronnen

Actieplan sociale veiligheid op school 2014

Actieplan sociale veiligheid op school, Utrecht: PO-Raad & VO-raad 2014.

Berkvens & Jakimowicz 2016

J. Berkvens & C. Jakimowicz, *Tekstuitgave Privacyverordening met geïntegreerde overwegingen, Wbp- en Richtlijn 95/46/EG-teksten en verwijstabellen*, Den Haag: Boom juridisch 2016.

De Bruijn, COS 2015, p. 20-21

M. de Bruijn, 'Jurist Job Vos over privacy in het onderwijs' (interview), COS 2015, jaargang 33 nummer 03, p. 20-21.

CBP 2013

College Bescherming Persoonsgegevens, *Rapport definitieve bevindingen beveiliging van persoonsgegevens van studenten van Stichting Hogeschool Utrecht*, Den Haag: 2013.

CBP 2013

College Bescherming Persoonsgegevens, *Rapport definitieve bevindingen beveiliging van persoonsgegevens van studenten van Stichting Hogeschool van Arnhem en Nijmegen*, Den Haag: 2013.

Engelfriet, Kager & Meij 2017

A. Engelfriet, P. Kager & L. Meij, *De Algemene Verordening Gegevensbescherming. Artikelgewijs commentaar*, Amsterdam: Ius Mentis 2017.

Fennell, Koppejan, Kroes & Thier 2016

S. Fennell, F. Koppejan, R. Kroes & A. Thier, *Privacy wetgeving. Inclusief de Algemene Verordening Gegevensbescherming*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2016.

Hoen & Van Lammeren, School en Wet 2016, p. 5-11

I.A. Hoen & B.A.J. van Lammeren, 'Privacy van leerlingen in het digitale onderwijs', *School en Wet* 2016, p. 5-11.

De Jong, RegelMaat 2015, p. 6-18

J.P. de Jong, 'De Algemene verordening gegevensbescherming. De rechtsopvolger van de Wbp', *RegelMaat* 2015, afl. 1, p. 6-18.

Keultjes, BN DeStem 11 februari 2017

H. Keultjes, 'Digitaal leren met nepnaam veiliger', *BN DeStem* 11 februari 2017.

Kranenborg & Verhey 2011

H.R. Kranenborg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011.

Zorgplicht sociale veiligheid leerlingen op school 2016

Zorgplicht sociale veiligheid leerlingen op school, Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2016.

Niessen & De Roos, School en Wet 2016, p. 11-15

N. Niessen & F. de Roos, 'De meldplicht datalekken in het onderwijs', *School en Wet* 2016, p. 11-15.

Politie als partner in schoolveiligheid 2015

Politie als partner in schoolveiligheid, Utrecht: Stichting School en Veiligheid 2015.

Privacy Impact Assessment Nummervoorziening in de Leermiddelenketen 2015

Privacy Impact Assessment Nummervoorziening in de Leermiddelenketen, bijlage bij *Kamerstukken II* 2015/16, 32034, 18.

Resultaten NVO en NIP enquête 'Privacy in het onderwijs' 2016

Resultaten NVO en NIP enquête 'Privacy in het onderwijs', Utrecht: Nederlandse Vereniging Van Pedagogen en Onderwijskundigen & Nederlands Instituut van Psychologen 2016.

Sikking, Vos & Zintel, Kennisnet 2015, p. 1-33

D. Sikking, J. Vos & C. Zintel, 'Privacy in 10 stappen', *Kennisnet* 2015, p. 1-33.

Vos, Kennisnet 2014, p. 22-23

J. Vos, 'Online privacy voor scholen', *Kennisnet* 2014, p. 22-23.

Wolfsen 2016

A. Wolfsen, 'Advies wetsvoorstel pseudonimisering', Den Haag: Autoriteit Persoonsgegevens 2016.

Documenten

Commissiedocument 11 van 2012, laatste definitieve versie

Commissiedocument 9 van 2012, laatste definitieve versie

Convenant Digitale Onderwijsmiddelen en Privacy 2.0 van 2016

Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3 (Memorie van Toelichting).

Kamerstukken II 2014/15, 32034, 6.

Kamerstukken II 2014/15, 32034, 17.

Kamerstukken II 2014/15, 34130, 3 (Memorie van Toelichting).

Kamerstukken II 2015/16, 32034, 18.

Intern document van het Secretariaat-Generaal 72 van 2012, laatste definitieve versie

Intern document van het Secretariaat-Generaal 73 van 2012, laatste definitieve versie

Model Bewerkersovereenkomst Digitale onderwijsmiddelen en privacy versie 2.0 van 2016

Richtlijnen voor functionarissen voor de gegevensbescherming (FG's) van de Artikel 29-werkgroep van Europese privacytoezichthouders (13 december 2016), *Guidelines on Data Protection Officers ('DPOs')*, 16/EN WP 243

Richtlijnen voor het recht op dataportabiliteit van de Artikel 29-werkgroep van Europese privacytoezichthouders (13 december 2016), *Guidelines on the right to data portability*, 16/EN WP 242

Elektronische bronnen

Autoriteitpersoonsgegevens.nl, bezocht februari-mei 2017

'Algemene verordening gegevensbescherming', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *algemene verordening gegevensbescherming*).

'Artikel 1 sub c Wbp', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *artikel 1 sub c Wbp*).

'Artikel 6 Wbp', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *artikel 6 Wbp*).

'Artikel 7 Wbp', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *doelbinding*).

'Artikel 33 en 34 Wbp', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *artikel 33 en 34 Wbp*).

'Functionaris voor de gegevensbescherming', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *functionaris voor de gegevensbescherming*).

'Leerlingdossiers', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *leerlingdossiers*).

'Privacy by design', *autoriteitpersoonsgegevens.nl*, (zoek op *privacy by design*).

Boemerang.markenhage.nl, bezocht februari-mei 2017

'Boemerang. Door leerlingen, voor leerlingen', *boemerang.markenhage.nl*.

Eerstekamer.nl, bezocht februari-mei 2017

'Meldplicht datalekken en uitbreiding bestuurlijke boetebevoegdheid Cbp', *eerstekamer.nl*, (zoek op *meldplicht datalekken*).

Europadecentraal.nl, bezocht februari-mei 2017

'Hoe werkt de rechtstreekse werking van Europese richtlijnen?', *europadecentraal.nl*, (zoek op *rechtstreekse werking*).

'Privacy: De Algemene Verordening Gegevensbescherming', *europadecentraal.nl*, (zoek op *algemene verordening gegevensbescherming*).

Kennisnet.nl, bezocht februari-mei 2017

'Autoriteit Persoonsgegevens: '126 datalekken gemeld door onderwijs'', *kennisnet.nl*, (zoek op *126 datalekken door onderwijs*).

'Deze 7 dingen moet je weten over de nieuwe Europese privacywet', *kennisnet.nl*, (zoek op *7 dingen over de nieuwe Europese privacywet*).

'Foto's van leerlingen gebruiken? Zo mag het wel', *kennisnet.nl*, (zoek op *foto's van leerlingen*).

Louwersadvocaten.nl, bezocht februari-mei 2017

'AVG-serie: (Bijzondere) persoonsgegevens', *louwersadvocaten.nl*, (zoek op *bijzondere persoonsgegevens*).

Magistervo.nl, bezocht februari-mei 2017

'Privacy', *magistervo.nl*, (zoek op *privacy*).

Markenhage.nl, bezocht februari-mei 2017

'Het Markenhage College', *markenhage.nl*.

Onderwijsconsument.nl, bezocht februari-mei 2017

'Wat is een onderwijsovereenkomst (OOK)?', *onderwijsconsument.nl*, (zoek op *onderwijsovereenkomst*).

Privacycompany.eu, bezocht februari-mei 2017

'Hoe kan het behalen van een certificaat of het oprichten van een gedragscode je helpen om compliancy aan te tonen?', *privacycompany.eu*, (zoek op *certificaten en gedragscodes*).

'Hoe pas je de zeven principes van privacy by design toe in jouw organisatie', *privacycompany.eu*, (zoek op *privacy by design*).

Rijksoverheid.nl, bezocht februari-mei 2017

'Veiligheid op school', *rijksoverheid.nl*, (zoek op *veiligheid op school*).

'Wetsvoorstel regelt betere bescherming privacy leerlingen', *rijksoverheid.nl*, (zoek op *wetsvoorstel regelt betere bescherming leerlingen*).

Rsvbreda.nl, bezocht februari-mei 2017

'Wat doet RSV Breda eo?', *rsvbreda.nl*, (zoek op *voortgezet onderwijs*).

Schoolenveiligheid.nl, bezocht februari-mei 2017

'Strafbare feiten', *schoolenveiligheid.nl*, (zoek op *strafbare feiten*).

Zenn.law, bezocht februari-mei 2017

'Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG): Recht op vergetelheid', *zenn.law*, (zoek op *recht op vergetelheid*).

Overige

Aanmeldingsformulier Markenhage College 2017-2018

Markenhage College, *Aanmeldingsformulier schooljaar 2017-2018*, Breda.

Convenant Scholen en Veiligheid 2005

Politie Midden- en West-Brabant, Bestuur Regionaal Samenwerkingsverband Breda e.o., Gemeente Breda, Gemeente Etten-Leur, Stuursgroep Scholen en Veiligheid gemeente Oosterhout, Openbaar Ministerie & Buro Halt, *Convenant Scholen en Veiligheid*, Breda: 2005.

Leerlingenstatuut Mencia de Mendoza 2016

Mencia de Mendoza, *Leerlingenstatuut*, Breda: juni 2016.

Privacyreglement SKVOB e.o. 2005

Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda e.o., *Privacyreglement verwerking leerlingengegevens op scholen van de SKVOB e.o.*, Breda: juni 2005, Kenmerk: 050445.ALG/AvC/EE.

Protocol mobile devices Markenhage College

Markenhage College, *Protocol mobile devices*, Breda.

Schoolgids Markenhage College 2016-2017

Markenhage College, *Schoolgids 2016-2017*, Breda.

Handelingsprotocol Stuurgroep Scholen en Veiligheid 2014

Stuurgroep Scholen en Veiligheid, *Handelingsprotocol. Veiligheid op het voortgezet onderwijs*, Breda: juni 2014.